

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

Навчально-науковий інститут психології

Кафедра психології

Когдак Аліна Сергіївна

УДК 159.9

Кваліфікаційна робота

Роль соціальних мереж у житті людей з особливими потребами

053 «Психологія»

«Екстремальна та кризова психологія»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних доробок. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ А.С. Когдак

Науковий керівник Петрунько Ольга Володимирівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри психології

Київ-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ РОЛІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ЖИТТІ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	6
1.1. Наукові уявлення про соціальні мережі та їх функції в житті сучасного інформаційного суспільства	6
1.2. Роль соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями.....	14
Висновок до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ЖИТТІ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	25
2.1. Організація та методи емпіричного дослідження.....	25
2.2. Аналіз та інтерпретація отриманих емпіричних даних	28
Висновки до розділу 2	36
РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЛЮДЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	38
3.1. Розробка програми і тренінгу з оптимізації ролі соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями та оцінка ефективності цих заходів.....	38
3.2. Рекомендації щодо оптимізації ролі соціальних мереж в житті людей з особливими потребами.	39
Висновок до розділу 3	45
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність роботи. В сучасному світі соціальні мережі це головних фактор який впливає на формування особистості. Кожна людина використовує соціальні мережі по різному, для когось це спосіб розкрити себе, як блогер, для інших це тільки інформаційна платформа. Я вважаю, що більшість людей використовують соціальні мережі через нестачу спілкування. Зараз найбільш популярні соціальні мережі серед підлітків, саме в такому віці вони хочуть дізнаватися щось нове. Але це не завжди добре, так може виникати інтернет-залежність, відсувається на другий план школа, друзі, батьки.

В сучасних умовах соціум весь час змінюється, відбувається розвиток технологій, людство знаходить різні орієнтири для самореалізації. За цих проблем постає дослідити як насамперед соціальні мережі допомагають людям з обмеженими можливостями. Важливого значення набуває вивчення соціалізації людей з обмеженими можливостями, види їх реалізації, можливості, межі. Також важливо дізнатися як саме соціальні мережі удосконаленні для людей з особливими потребами.

Інтернет-простір є засобом формування специфічного різновиду комунікацій – Інтернет-комунікації. Сьогодні гостро постала проблема використання соціальних мереж, що на даний час поглинули увесь Інтернет-простір. Проблемам глобального інформаційно-комунікативного простору присвячені праці Р. Арона, Д. Белла, З. Бжезинського, М. Кастельса, О.Тоффлера. Загальні тенденції розвитку соціальних Інтернет-мереж та їхній контент є здебільшого об'єктами дослідження зарубіжних учених, зокрема Ш. Баумена, Д.Бойда та Н. Еллісона, П. Валькенбург, М. Гласера, П. Джерранда та ін. До питань глобалізації комунікації через Інтернет зверталися такі дослідники: В. Бебик, Т. Бернерс-Лі, Ж. Бодріяр, С. Квіт, Р. Крейг.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити роль соціальних мереж у житті людей з особливими потребами.

Завдання роботи:

1. Здійснити теоретико-методологічний аналіз наукових уявлень про роль соціальних мереж в житті сучасної людини.
2. Обґрунтувати значення соціальних мереж в житті людей з особливими потребами.
3. Емпірично дослідити роль соціальних мереж в житті людей з особливими потребами.
4. Розробити психологічні рекомендації щодо оптимального використання соціальних мереж особами з особливими потребами.

Об'єкт дослідження: соціальні мережі як соціально-психологічний чинник покращення якості життя осіб з особливими потребами.

Предмет дослідження: психологічні функції соціальних мереж у житті людей з особливими потребами.

Методи дослідження:

- Теоретичні методи (аналіз наукової літератури, узагальнення інформації та її оформлення)
- Емпіричні методи (авторський опитувальник про роль соціальних мереж в житті людей; тест на інтернет-залежність Кімберлі Янг; Методика «Незакінчені речення» Жичкіна А.Є. і Щепіліна Е.А.
- Методи математичного аналізу (статистичні методи)

Наукова новизна одержаних результатів:

- Розроблено програму тренінгу для оптимізації ролі соціальних мереж для людей з обмеженими можливостями.
- Теоретичні уявлення оптимізації ролі соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями

Практичне значення дослідження: полягає у розробці рекомендацій для оптимізації ролі соціальних мереж в житті людини з особливими потребами. Матеріали дослідження можуть бути використанні психологами у роботі з людьми з обмеженими можливостями.

Експериментальна база дослідження: дослідження проводилося серед осіб з обмеженими можливостями 14-20 років, кількість учасників 25. З них 8 хлопців та 17 дівчат.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи: наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновки, список використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 73 сторінок, основний обсяг – 52 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ РОЛІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ЖИТТІ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

1.1. Наукові уявлення про соціальні мережі та їх функції в житті сучасного інформаційного суспільства

Ретроспективний аналіз наукових досліджень соціальних мереж та визначення їх поняття розпочинається з 1930-х років після публікації Дж. Морено прикладних досліджень із соціометрії, присвячених міжособистісним та міжгруповим відносинами. Основним внеском Морено вважається виділення соціограми – схематичного зображення структури міжособистісних відносин у малих соціальних групах. Дана інновація не лише проклала шлях до аналітичних досліджень соціальних мереж науковцями різних галузей, а й сприяла заснуванню соціометрії.

Одним з найпоширеніших теоретичних підходів, що застосовується до спроби визначити поняття «соціальні мережі», є загальнофілософський. Філософи під соціальною мережею розуміють множину соціальних об'єктів з безліччю соціальних взаємовідносин. У свою чергу, соціальні філософи кінця 20 ст. вважають, що більш доцільними для такого визначення є дефініції «соціальна тканина» або «павутина відносин» [18].

Згідно позицій соціологічного підходу, соціальна мережа – це своєрідна соціальна структура, яка складається з окремих людей, груп людей або об'єднань, пов'язаних між собою за допомогою соціальних взаємин. У даному випадку соціальною мережею є співтовариство людей, пов'язаних спільними інтересами, спільною справою, метою або іншими причинами для безпосереднього міжособистісного спілкування.

Теоретичний підхід до поняття «соціальні мережі» з точки зору інформатики дещо відрізняється від інших. Тут соціальні мережі пов'язуються безпосередньо з мережею Інтернет і трактуються як програмні сервіси для взаємодії індивідів у групі або в групах. Інформатика розуміє соціальну

мережу як будь-яке співтовариство в режимі «онлайн», учасники якого беруть участь у обговореннях на форумах, діалогах у групах, різноманітних дискусіях тощо. Соціальними мережами у даному випадку називають також інтернет-програми, які допомагають людям спілкуватися та встановлювати зв'язки між собою, використовуючи заданий набір інструментів [47].

Психологія розглядає поняття «соціальні мережі» крізь призму їх впливу на особистість. Психологи вважають, що соціальні мережі є важливим агентом вторинної соціалізації особистості і її діяльність в них позначається на особистісному розвитку, психологічному стані, поведінці та формуванні системи цінностей. У соціальних мережах людина засвоює стереотипи та моделі поведінки, норми діяльності, формує свою соціальну ідентичність, власну самооцінку, що не завжди є адекватною. Це являє собою поведінковий компонент діяльності в соціальних мережах, що чинить основний вплив на «Я-концепцію» [37].

У 1968 році сформувався математичний підхід до поняття «соціальні мережі» завдяки дослідженням П. Ердьоша та А. Реньї, які застосували математичну теорію для зображення принципу побудови соціальних мереж. Їх дослідження стали основою так званої теорії випадкових графів. Тодішнє уявлення про соціальні мережі, відповідно до цієї теорії, формувало концепцію малих світів – окремих груп людей. У часи, коли Інтернету не було, малі світи представляли звичайні мережі людських стосунків (соціальними графами у даному випадку виступають інтереси, атрибути, коло знайомих). З приходом Інтернету до них приєдналися віртуальні соціальні мережі (соціальними графами виступають підписники, лайки, репости тощо). Отже, математичний підхід під поняттям «соціальні мережі» підрозуміває певне коло спілкування індивіда, де є сам індивід – схематично центр мережі, його знайомі – відгалуження мережі, і взаємодії між ними – зв'язки [51].

Таким чином, завдяки дослідженням соціальних мереж, сформувався комплекс соціологічних, математичних, психологічних, антропологічних та інших методів досліджень, які становлять науковий фундамент сучасного

аналізу соціальних мереж. Всі зазначені підходи до визначення поняття «соціальні мережі» можна поділити на дві великі групи: загальнотеоретичні, спрямовані на створення універсальної мережної моделі суспільства, де соціальна мережа визначається як особливий тип зв'язків між вузлами мережі, які відбираються залежно від цілей побудови конкретної мережі та практичні, розповсюджені в різних підгалузях соціології та призначені вирішувати конкретні практичні завдання.

Соціальна мережа, загалом, це – «соціальна структура, що складається з вузлів (ними можуть бути як люди, так і групи людей, спільноти та організації), пов'язаних між собою тим чи іншим способом за допомогою соціальних взаємин. Соціальна мережа в мережі Інтернет, або віртуальна соціальна мережа, представляє собою сайт, який є майданчиком для соціальної взаємодії між людьми, групами людей і організаціями, де зв'язки між цими вузлами забезпечує програмна складова інтернет порталу» [23].

Сьогодні чимало людей не уявляють свого життя без соціальних мереж: там вони переглядають останні новини, дізнаються про останні новинки на ринку, читають навчальні статті, діляться інформацією зі своїми друзями, слідкують за останніми подіями, які відбуваються в суспільному житті і таке інше.

Всі сучасні соціальні мережі пов'язані між собою кількома спільними рисами: 1) Переважна більшість соціальних мереж передбачає реєстрацію користувачів – так кожен користувач, що планує використовувати таку мережу має свій власний обліковий запис. Такий запис містить деяку інформацію про користувача: ім'я, прізвище, адреса електронної пошти, дата народження тощо. Зазвичай, адреса електронної пошти додатково перевіряється, що певним чином знижує ризики створення кількох облікових записів для одного користувача, певним чином гарантуючи унікальність.

2) Робота в таких соціальних мережах проводиться сеансами. Кожен такий сеанс розпочинається з автентифікації користувача – процесом співставлення людини з віртуальним обліковим записом. Зазвичай, щоб

успішно пройти цей процес необхідно вірно ввести ім'я користувача та пароль, але іноді, цього недостатньо. Так, може використовуватися MFA (англ. multi-factor authentication), що знижує ризик доступу до такого облікового запису іншої людини – не його власника.

3) Виходячи з того, що соціальні мережі – спільноти людей, зазвичай користувачам пропонується точніше описати себе як особистість: додати фото, додаткові дані про себе, вказати свої інтереси. Мотивацією є популяризація себе як особистості в кіберпросторі, щоб іншим користувачам було легше зорієнтуватися, чи будете ви цікаві один одному.

Результати статистичного аналізу на кінець серпня 2017 показують, що на соціальні мережі в середньому витрачається близько 30% від загального часу, що проводимо в мережі Інтернет, а це майже 2 години на день. Дослідження показують, що мережу Інтернет використовують майже 4 млрд. чоловік, а це 51% населення нашої планети. В той же час, з них понад 3 млрд. чоловік – активні користувачі соціальних мереж. І цей показник продовжує невпинно зростати. Слід зазначити, що велику кількість користувачів таких мереж складають «мобільні» користувачі. І це пояснюється високим ритмом життя людей, особливо в містах. Так, коли виникає вільна хвилинка у пробці, чи чекаючи на зупинці свого транспорту у нас завжди під рукою смартфон, крім іншого, використовується для «серфінгу» соціальними мережами. Таким чином, залишається все менше часу на особисте спілкування та все більше на спілкування в мережі Інтернет.

У вітчизняних дослідженнях переважно використовують такі терміни: «соціальні медіа», «соціальні мережі» та «соціальна інтернет-мережа».

Б. Я. Вахула виділяє два основних терміни: соціальна мережа та соціальна інтернетмережа. Перший трактується як можливість віддаленої взаємодії людей для обміну інформацією. Другий термін означає різновидність веб-сайтів, створених для спілкування користувачів. Вони дозволяють зберігати фото-, відео- та аудіо інформацію; здійснювати пошук людей, аудіо- та відеоматеріалів; розміщувати оголошення [4].

З. В. Григорова дає таке визначення: «Соціальні медіа це сукупність інтернетсервісів та платформ, які надають можливість користувачам здійснювати комунікацію, споживати, створювати й розповсюджувати контент». Окрім того дослідниця виділяє два основних підходи до визначення соціальних мереж: спеціалізований сервіс для спілкування з людьми та соціальну структуру на базі сайту для встановлення зв'язків між користувачами [11].

Таким чином, можна виділити 4 основні підходи до визначення соціальних медіа: технологічний, соціологічний, комунікаційний, мультимедійний.

За першим підходом соціальні медіа – це сукупність технологій в Інтернеті, які дозволяють користувачам взаємодіяти один з одним. Зокрема, Р. Вейкфілд описує соціальні медіа як сукупність артефактів інформаційних систем, які складаються із технічних, інформаційних підсистем, які взаємодіють між собою в залежності від потреб використання [57]. Також П. Спаньйолеті та Й. Йанг вважають, що це набір інтегрованих технологій, які націлені на взаємодію, створення, обмін контентом користувачів. Водночас творці контенту встановлюють таким чином нові зв'язки між собою [55].

Другий підхід розуміє соціальні медіа як соціальну систему у віртуальному просторі, яка діє на основі теорії соціальних мереж та дозволяє утворювати зв'язки між користувачами в Інтернеті. Д. Марті вважає, що це цифровий простір, який створений користувачами для інших користувачів, що сприяє до взаємодії та налагодженні зв'язку на різних рівнях (особистий, професійний, діловий, політичний) [54].

За третім підходом соціальні медіа це засіб масової комунікації в Інтернеті, який функціонує на основі веб-сервісів та дозволяє споживачам взаємодіяти, співпрацювати, спілкуватися, ділитися та створювати власний контент. С. Міранда вважає, що соціальні медіа це середовище в якому звичайні люди можуть самостійно створювати новини [55]. Л. Люндемарк під соціальним медіа розуміє унікальну форму комунікації, засіб для поширення

як внутрішньої так і зовнішньої інформації про суспільство, компанії та галузі [57]. Д. Шлагвайн вважає, що соціальні медіа це інтернет-канали зв'язку і співробітництва, які набули широкого поширення з 2005 року. Усі інструменти соціальних медіа та організаційні і управлінські структури належать соціальних інформаційних систем[53].

Четвертий підхід розглядає соціальні медіа як сукупність інформаційного контенту на сайтах соціальної мережі, який користувачі поширюють, коментують, читають, дивляться (відео, фото, дописи, посилання). Бреслін Й. Г. та Шульга М. І. під соціальними медіа розуміють елементи мультимедіа на сайтах соціальних мереж [50].

Унаслідок появи нових форм комунікації та взаємодії людей у суспільстві, питання соціальних мереж є надзвичайно актуальним. У таких умовах органи державної влади повинні удосконалювати свою діяльність, щоб відповідати вимогам сучасності. Соціальні мережі як популярний елемент сучасного інформаційного простору можуть стати якісним інструментом для встановлення зв'язку між державною владою та суспільством, а також платформою для спільної діяльності задля визначення та пошуку шляхів вирішення нагальних проблем.

«Соціальна мережа» як майданчик взаємодії між людьми є предметом наукового інтересу соціологів, психологів та лінгвістів, які акцентують увагу як на позитивних, так і негативні аспектах їх впливу на розвиток особистості у XXI ст. Т. Беркій у своїй роботі описує користь та небезпеку для людини від соціальних мереж. Н. Дзярик та І. Нікітіна у статті «Вплив глобальної мережі Інтернет на життя студента» дослідили вищезгадану проблему із залежністю людей від Інтернету, провівши опитування серед студентів, і запропонували корисні шляхи запобігання подібним проблемам [17]. Дослідники пропонують способи покращення ситуації, наприклад: створення телефонів довіри, психологічної служби, соціальної підтримки, просвітницьких програм, програм навчання батьків, педагогів, психологів, соціальних робітників, програм навчання робітників комп'ютерних клубів, а також просвітницькі

програми для учнів шкіл, ліцеїв, коледжів тощо. Оскільки через булінг в соціальних мережах у користувачів можуть виникати психологічні проблеми, що негативно впливає на здоров'я.

До позитивних аспектів користування соціальними мережами можна віднести спілкування з однодумцями, самовираження і розвитку, самоосвіту. Спілкування для індивіда завжди залишається вкрай важливою складовою життя. А для людей з обмеженими можливостями соціальні мережі це зручний спосіб соціалізуватися. Молодим людям соціальні мережі відкривають сприятливий майданчик для розвитку власної справи, вони є зручними для поширення реклами і комунікації власне з клієнтами.

Проте соціальні мережі несуть небезпеку для некомпетентного користувача. Актуальною проблемою сьогодні залишається кібербулінг – це новітня форма агресії, що відбиває жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів. Також проблемою сучасного суспільства залишається залежність від Інтернету [15], коли люди втрачають здатність повноцінно спілкуватись у реальності, що негативно відображається на їхньому житті. Провідні соціологи вважають, що залежність від соціальних мереж це свого роду хвороба XXI століття.

Отже, сьогодні соціальні мережі стали невід'ємною частиною життя, вони мають значний вплив на культуру в цілому та особистість зокрема. У соціальних мережах культуру комунікації формує, в першу чергу, молоде покоління, оскільки контент, що там транслюється закладений власне користувачами, більшість із яких молодь.

Коли людина викладає допис чи фото у будь-якій із соцмереж, вона заздалегідь не знає, якою буде реакція друзів. Невідомість і можливість бажаного результату у вигляді великої кількості лайків чи схвальних коментарів мотивують повертатися до соцмереж.

Але мало хто замислюється, що інформація про себе несе загрозу користувачеві. Адже почастишали випадки, коли при грабуванні квартир чи

авто зловмисники використовували інформацію, отриману з соціальних мереж.

Провідні ж соціологи вважають, що безперервне спілкування в соціальних мережах є нічим іншим, як сучасна форма безумства. Вони пояснюють це тим, що через подібні сайти люди ізолюються від реальності і стають менш людяними. Ілюзія підвищення зручності спілкування насправді відбирає у нас «живу» взаємодію і лише створює імітацію реального світу.

Залежність від соцмедіа призводить до того, що людина більшість часу проводить в мережі, нехтуючи реальними контактами з родиною і друзями, відвідуваннями різноманітних заходів, подекуди сном.

Соцмережі спотворюють сприйняття зовнішності. Facebook, Instagram і Snapchat дають можливість накладати на фото фільтри, завдяки яким будь-яка людина може мати інакший вигляд.

Це сприяє розвитку депресії, яка підсилює імпульсивну, тобто швидку і необдуману поведінку

Інтернет створює умови для більш раннього в порівнянні з попереднім поколінням включенням в соціальну діяльність.

За допомогою соціальних мереж людина задовольняє приховані потреби, які не виявляються в її реальному житті, а проявляються в мріях і фантазіях. Соціальні мережі забезпечують їх втілення через анонімні соціальні взаємодії, за допомогою яких можна створити нові образ власного «Я». Також можна отримати необмежений доступ до інформації інших користувачів [12].

В останнє десятиліття або трохи більше соціальні медіа міцно увійшли в наше життя. Саме по собі поняття «соціальні медіа» охоплює кілька категорій: блоги, живий журнал, форуми, чати, сайти знайомств і, звичайно, соціальні мережі. По суті, всі вони є платформами для віддаленого спілкування людей, тобто для обміну різного виду інформацією: текстовими повідомленнями, музикою, фото та відео контентом.

1.2. Роль соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями.

Трансформаційні процеси в українському суспільстві супроводжуються змінами життєвих шансів для різних соціальних груп, саме для осіб з обмеженими можливостями. Збільшення як у світі, так і в Україні питомої ваги людей з фізичними вадами і функціональними обмеженнями актуалізує проблему їх життєзабезпечення, сприяє перегляду суспільного ставлення до них як до низько ресурсної групи, вимагає гуманізації державних сервісів для осіб з обмеженими можливостями, створення умов для їх соціальної інтеграції. Це можливо за умов перегляду підходів до розв'язання проблеми соціальної інтеграції осіб з обмеженими можливостями з урахуванням різноманіття аспектів інвалідності, її соціокультурного змісту; особливостей соціалізації осіб з обмеженими можливостями; стереотипів ставлення до них. Ключовим моментом життєдіяльності людини з обмеженими можливостями є боротьба із власним фізичним статусом "інваліда", з самим собою, зі своїм фізичним та психологічним станом, і з суспільством, яке стигматизує цей статус. Однак статус "інваліда" не повинен бути соціальним статусом, що визначає усі інші статуси. При адекватній соціальній політиці інвалідність стає одним із стилів життя, що припускає всього лише особливий спосіб життя, пов'язаний з реально існуючими особливостями захворювання. При цьому у людини звільняються ресурси для самореалізації в різних сферах [39].

Сьогодні досить складно знайти людину, котра не має персональної сторінки хоча б в одній з соціальних мереж. Соціальними мережами вважають онлайн-сервіси, призначені для відображення та організації соціальних стосунків. Особливою популярністю користуються ці ресурси серед сучасної молоді, яка все більше приділяє увагу віртуальності та інтернету. Соціальні мережі вирішують багато проблем суспільства, але треба пам'ятати про ризики пов'язані з ними та шляхи їх усунення [17].

Середовище спілкування в мережі Інтернет науковці називають по-різному – віртуальним простором, кіберпростором, соціокультурним,

інформаційним та комунікаційним середовищем, «комп'ютерноопосередкована комунікація» (І.Розіна, Л. Щипіцина), «електронне спілкування або комунікація» (О.Галичкіна, Т.Рязанцева), віртуальне спілкування та ін. Віртуальне середовище надає невичерпні можливості знайомства з різними людьми, а це означає, що на них можна впливати, з ними можна взаємодіяти, їм можна протистояти.

Особливостями інтернет-комунікації науковці вважають віртуальність, інтерактивність, гіпертекстуальність, глобальність, креативність, анонімність, фрагментарність, мозаїчність. При цьому вони звертають увагу на трансграничний характер комунікації користувачів в Інтернеті (невизначеність числа анонімних користувачів та масштабів поширення інформації), високу мобільність комунікантів (як окремої людини, так і соціальних систем, соціальних інститутів), змінність ієрархічного порядку поширення інформації (з вертикального, із домінуванням одного із суб'єктів, до рівноправного), двосторонність. [11]

Сучасні дослідники акцентують увагу на появі нового поняття, що характеризує процес комунікативної глобалізації, а саме – віртуальна комп'ютерна соціалізація або кіберсоціалізація [17]. Кіберсоціалізація людини – соціалізація особистості в кіберпросторі – це процес змін структури самосвідомості особистості, що відбувається під впливом і в результаті використання нею сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій в контексті життєдіяльності. У процесі кіберсоціалізації у людини виникає цілий ряд нових, очікувань та інтересів, мотивів, цілей, потреб і установок, а також форм психологічної та соціальної активності, безпосередньо пов'язаних із кіберпростором – фактично новим віртуальним простором людини [27].

Усталеної класифікації дітей та молоді з особливими потребами у науковій літературі немає, але фахівці-педагоги, науковці пов'язують це поняття з порушеннями різного ступеня ураження – як інвалідності у важкій формі, так і середнього ступеня тяжкості. До них належать: порушення слуху (глухі, зі зниженим слухом); порушення зору (сліпі, зі зниженим зором);

порушення мовлення; порушення опорнорухового апарату; розумова відсталість; затримка психічного розвитку. Відомо, що питання і проблеми, пов'язані з особливими потребами, переважно локалізуються і розв'язуються на території медичних закладів, реабілітаційних центрів, рідше – навчально-виховних закладів. Але досвід показує, щоб забезпечити успішну соціалізацію такої категорії осіб, потрібна особлива увага з боку педагогів, вихователів, батьків та фахівців різного профілю. Тому в останні роки практикується діяльність міждисциплінарних команд, насамперед у психологомедико-педагогічних консультаціях, а також розширюється кадровий потенціал реабілітаційних центрів та навчально-виховних закладів. Крім медичних працівників, до такої роботи залучаються корекційні педагоги, психологи, соціальні педагоги, соціальні працівники, вчителі-реабілітологи, юристи та ін. [48]

Таким чином, розвиток і впровадження інклюзії стає завданням і потребою суспільства в цілому, процесом, до якого залучаються не лише безпосередні представники закладів освіти, але й фахівці у сфері освіти, представники законодавчих і виконавчих органів влади, широкі кола громадськості. В Україні розроблені заходи щодо інтеграції інвалідів у суспільство, на привернення уваги до людей з особливими потребами. Ця робота спрямована на їхнє зближення із суспільством, на розуміння проблем, з якими людям з інвалідністю доводиться стикатися щодня, на забезпечення доступних комфортних умов для життя та адаптації в соціумі. [48]

Є ряд проблем, що з'явилися в зв'язку з широким використанням сучасних гаджетів:

1. Депресія від користування соціальними мережами, від наявності контактів у соціальній мережі, або навпаки їх відсутності. Плюс соціальних мереж в тому, що вони дають можливість самопрезентації людини, людям, особливо молодим, це дуже важливо, вони викладають в мережу найефектніші фотографії, цікаві новини і побічним ефектом цього є бажання бути або хоча б виглядати краще і більш значущими для всіх. Залежні від цього бажання

користувачі постійно хочуть переконатися в появі все нових «лайків» і коментарів. Від неотримання бажаного ефекту з'являються перепади настрою і навіть депресії.

2. Номофобія – стан тривоги у людей, які втратили доступ до мобільного телефону і синдром фантомного дзвінка – поява слухових і моторних галюцинацій, що дзвонить телефон, хоча насправді, ніяких дзвінків немає. Страждаючі номофобією не хочуть розлучатися з телефоном навіть коли йдуть в туалет, постійно знаходяться в страху втрати зв'язку (що сяде батарея), ніколи не вимикають телефон і постійно перевіряють нові повідомлення і дзвінки.

3. Погіршення зору, порушення сну. Фахівці говорять про те, що шкідливі не самі електронні пристрої, а їх безконтрольне використання.

4. Ефект «Google» – впевненість в тому, що будь-яку інформацію в будь-який момент можна знайти в Інтернеті, тому сучасній людині знання просто не потрібні. Особливо в цьому переконані діти і підлітки, при цьому страждає формування пам'яті – вона стає мимовільною і короткочасною.

5. Феномен «кліпового мислення» – заснований на переробці інформації короткими порціями і частіше на основі візуальних образів, ніж логіки і текстових асоціацій. Зазвичай розглядається як захисна реакція організму на занадто великі обсяги інформації

Процес інформатизації сучасного суспільства зумовив необхідність розробки нової моделі соціалізації молоді з особливими потребами. У сучасних цивілізованих державах, до яких прагне належати і Україна, соціальний захист – один з найважливіших напрямів діяльності. Рівень цивілізованості країн визначається ставленням до найменш захищених та найбільш вразливих своїх громадян, яким необхідний соціальний захист, насамперед – до дітей та молоді з особливими потребами. Надання права інвалідам жити в соціумі, а не в ізоляції, забезпечення їх рівними можливостями в одержанні освітніх послуг, інтеграція у суспільство, забезпечення доступності закладів для них на всій території країни – чи в місті,

чи в селі – усе це дуже важливі питання для розбудови громадянського суспільства. [22]

Електронні розрахунки, розмови, відеоконференції, соціальні мережі відкривають перед інвалідами нові можливості для реалізації своїх професійних якостей та успішної соціальної адаптації. Завдяки широкому розвитку системи дистанційної освіти в Україні слухачі з особливими потребами мають можливість закінчити навчальний заклад та здобути вищу освіту. На сьогодні основним завданням освіти є якісна підготовка конкурентоспроможних фахівців, що будуть потрібні ринку праці. Виконання цього завдання безпосередньо залежить від постійного підвищення кваліфікації фахівців. Це можливо завдяки широкому впровадженню системи дистанційної освіти, у тому числі й для слухачів з особливими потребами. Слухачі з вадами здоров'я за допомогою глобальної мережі можуть забезпечити високий та сучасний рівень самоосвіти. Це користування відкритими електронними бібліотеками, відеотеками та аудіокаталогами класичної та сучасної літератури, музики, віртуальне відвідування музеїв, вистав та інших громадських місць, культурних заходів у різних куточках світу.[22]

Однією із найважливіших ознак глобалізації є кардинальні перетворення в інформаційній сфері, а особливо за допомогою мережі Інтернет. Саме тому процеси трансформації сучасного інформаційного суспільства значною мірою визначаються місцем і функціями електронномедійних засобів масової інформації, які надають комунікату необмежений доступ до глобального інформаційного потоку, й, тим самим, забезпечують йому можливість брати активну участь у комунікаційному процесі, дають змогу стати безпосереднім його учасником і виступити в ролі комуніканта, створюючи і поширюючи інформацію[30].

Однією з унікальних особливостей кіберпростору є можливість поекспериментувати з самоототожненням. У багатьох ситуаціях – кімнатах спілкування, рольових іграх – людина може вибрати будь-яке ім'я, манеру

поведінки і навіть стать. Люди, з якими вона буде вступати у взаємини, будуть сприймати її через слова і дії, що здійснюються у відповідності з обраним типом. У рольових іграх особливо цікавою є можливість вибору персонажа, що часто базується на основних архетипах. Людина приміряє на себе можливі особистості, і пробує наскільки комфортно вона себе почуває в цій ролі з іншими людьми. [45]

Комунікаційні можливості, які надає Інтернет (спілкування у соціальних мережах, участь у проектах, пошук необхідної інформації, листування, прослуховування музики, перегляд відео, обмін медіафайлами, ігри і т.д.), розкривають безліч можливостей для самовираження й самореалізації. До того ж, віртуальність забезпечує розширення пізнавальних практик, зростання візуального мислення. Таким чином, ресурси комп'ютерних комунікацій відкривають можливості для діалогу віддалених у просторі суб'єктів, особливо це важливо для молоді з особливими потребами. [46]

Важливим чинником соціалізації людей з обмеженими можливостями є одержання ними належної освіти. Надання освітянських послуг передбачає, передусім, доступність інформації для людей з обмеженими можливостями, формування у них умінь та навиків самостійного оволодіння знаннями, використання комп'ютерних технологій, Інтернет-підтримку. Важливість розвитку та впровадження в систему освіти нових, особистісно-орієнтованих інформаційно-комунікаційних технологій в освіті є незаперечною у контексті швидкоплинних процесів розвитку технологій, виробництва, змін в економіці та соціальній сфері життя країни. [45]

Одним із засобів інформаційно-комунікаційних технологій, де студенти з особливими потребами можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці, є технології електронного (дистанційного, мобільного) навчання, зокрема – система Moodle – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище. Використання якого робить навчальний процес більш доступним і комфортним, особливо для

студентів з інвалідністю, та стимулюватиме до самоосвіти і навчання протягом усього життя.

Інтернет-комунікаційні компетентності осіб з інвалідністю зводяться до знання та уміння працювати з такими програмами: Інтернет (інформаційні ресурси, електронні бібліотеки, електронні книги, соціальні мережі, взаємодія проектів, навчальні заняття у мережі, платформа для видання матеріалів, підтримка зв'язку з підопічними); діагностичні програми (виявлення обдарованих дітей); мультимедіа-ігри, програма для створення комп'ютерних презентацій, графічні редактори, видавничі системи, редактори сайтів (залучення молоді з особливими потребами до організації заходів, включення у діяльність) тощо. [48]

Сьогодні соціальні мережі стали основним засобом спілкування, підтримки, розвитку молоді з особливими потребами, а також обміном інформації, медіаданими тощо. Найбільш часто використовуваними соціальними мережами та співтовариствами є Facebook.com., Instagram.com., популярний відеохостинг Youtube.com., мобільний додаток Viber та інші. Використання ІКТ молоддю з особливими потребами найбільш доцільне як інструмент навчання, самоосвіти. За допомогою нових інформаційних технологій така молодь може знайти відповіді на багато запитань. Розвиток ІКТ відкриває перед ними нові можливості за рахунок розширення сфери спілкування з користувачами Інтернету. Таким чином, вони включаються до інформальної освіти, яка в даний час відбувається в масових соціальних мережах та за допомогою спеціалізованих інформаційних сайтів, блогів, порталів, де можна отримати необхідну інформацію, поспілкуватися з фахівцями, обмінятися інформацією. З огляду на те, що комунікативний процес не зводиться лише до обміну інформацією (її передачі та сприйняття), а ще й передбачає трансформацію цієї інформації в соціально значущі індивідуальні, групові чи масові дії, то для осіб з особливими потребами якраз така трансформація є досить важливою. На сьогодні пропонується використовувати такі інформаційні технології для молоді з особливими

потребами: діагностичні програми для анкетування і перевірки знань, виявлення рівня розвитку; електронний документообіг для ведення всіх форм звітності; ресурси Інтернет для пошуку професійно значущої інформації, електронна пошта, ведення ділового листування з різними інстанціями і клієнтами; довідково-правові системи для створення нормативно-правової бази соціально-педагогічної діяльності тощо. [1]

Оскільки інформаційна потреба молоді з інвалідністю реалізується сьогодні часто за допомогою віртуального інформаційного простору, особливу увагу при роботі з такими студентами слід приділяти створенню Web-сайтів в мережі Інтернет. Основна спрямованість таких Web-сайтів – створення персональних сторінок за тематикою інтересів, потреб і проблем кожної молодої людини з інвалідністю. Так, наприклад, існує велика кількість спеціалізованих сайтів, що об'єднують окремі категорії населення, які потрапили у складні життєві обставини або мають психічні чи фізичні відхилення у розвитку; Інтернет-сторінки для обдарованої молоді; ВІЛ-інфікованих тощо. Якщо проаналізувати український сегмент глобальної мережі, можна сказати, що на сьогоднішній день вже існують мережі об'єднань молоді з інвалідністю. [25]

Також існують окремі Інтернет-сторінки соціальних інститутів, такі як: спеціалізовані служби, служби для сім'ї, дітей та молоді; служби у справах дітей, громадські організації різних регіонів України та за її межами. На цих сторінках людина з особливими потребами може віднайти здобутки певного виду діяльності серед молоді з такими ж проблемами; інформацію про заходи, які організуються; контактну інформацію, ряд послуг, які можуть надаватися ними; нормативно-правові документи; методичні рекомендації щодо різних видів діяльності у соціальній сфері тощо.

Web-сайти, що допомагають соціалізуватися людям з особливими потребами:

- <http://www.naiu.org.ua> – сайт Всеукраїнського громадського соціально-політичного об'єднання «Національна асамблея інвалідів України».

Засновники сайту намагалися найповніше розкрити питання законодавства, проблеми соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів.

- <http://www.4uth.gov.ua> – сайт Державної бібліотеки України для юнацтва. Натиснувши посилання «толерантність» можна знайти адреси установ та організацій, що надають підтримку людям з особливими потребами.
- <http://www.aik.ua> – сайт Благодійного фонду розвитку комп'ютерних технологій для інвалідів. Метою діяльності є використання новітніх комп'ютерних технологій, як засобу соціальної реабілітації.
- <http://www.krok.org.ua> – сайт «Крок» надає можливість для обміну практичним досвідом, методичними досягненнями між людьми з особливими потребами та фахівцями.
- <http://www.invak.info> – інформаційний сайт для людей з особливими потребами. Представлені цікаві новини, спортивна реабілітація, конкурси.
- <http://www.invasport.kiev.ua> – сайт «Спорт для інвалідів»
- <http://www.blind.org.ua> – Інтернет-портал навчальноінформаційного комп'ютерного центру Українського товариства сліпих надає багатопланову інформацію, що сприяє реалізації інтересів та захисту прав інвалідів по зору на освіту, працевлаштування, соціальний захист, реабілітацію тощо.

На сьогодні сформовані електронні бібліотеки, де можна скачати книги, методичні поради, рекомендації, посібники, програми, статті тощо.

Наприклад: <http://www.dnpb.gov.ua/> – офіційний сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського.

<http://nbuv.gov.ua> – офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського.

<http://pidruchniki.com> – навчальні посібники та навчальні матеріали онлайн.

Молодь з особливими потребами сьогодні має можливість брати активну участь у різних онлайн-режимах. За адресною спрямованістю повідомлень і часом реакції, відповіді на них розрізняють системи особистого й колективного листування; за часом реакції на відправлене повідомлення – системи інтерактивного спілкування (синхронного режиму зв'язку «on-line») й відстроченого (асинхронного режиму зв'язку «off-line»).

Висновок до розділу 1

1. На основі аналізу літературних джерел, всі зазначені підходи до визначення поняття «соціальні мережі» можна поділити на дві великі групи: загальнотеоретичні, спрямовані на створення універсальної мережної моделі суспільства, де соціальна мережа визначається як особливий тип зв'язків між вузлами мережі, які відбираються залежно від цілей побудови конкретної мережі та практичні, розповсюджені в різних підгалузях соціології та призначені вирішувати конкретні практичні завдання.

Соціальна мережа, загалом, це – «соціальна структура, що складається з вузлів (ними можуть бути як люди, так і групи людей, спільноти та організації), пов'язаних між собою тим чи іншим способом за допомогою соціальних взаємин. Соціальна мережа в мережі Інтернет, або віртуальна соціальна мережа, представляє собою сайт, який є майданчиком для соціальної взаємодії між людьми, групами людей і організаціями, де зв'язки між цими вузлами забезпечує програмна складова інтернет порталу»

2. Соціальні інтернет-мережа для молоді з особливими потребами особливим середовищем життя є інструментом для саморозвитку, це – пошук і спілкування зі значимими для особистості іншими людьми; освоєння «нового» віртуального простору, його можливостей, особливостей; навчання; творче самовираження; спілкування з можливістю віддаленої комунікації, анонімності, подолання відстані; нарощування соціального капіталу як інструмент «соціального моніторингу», підтримання соціальних зв'язків; для компенсації або заміщення, коли цілі і мотиви особистості (наприклад, в

домінуванні, прийнятті, любові) не можуть бути реалізовані в реальній комунікації через низку об'єктивних або суб'єктивних труднощів. Інтернет дає можливість користувачам об'єднуватися в соціальну мережу, передбачає реєстрацію учасника, надає йому можливість наповнювати своїм контентом соціальну мережу у вільному режимі, вести блоги, які також можуть коментуватись іншими учасниками соціальної мережі. Таким чином, Інтернет на сьогодні став одним із найпотужніших різновидів комунікації і засобів впливу як на думки (свідомість), так і на дії молоді з особливими потребами. Інформаційно-комунікативне середовище є ефективним засобом їхньої соціалізації. У процесі використання Інтернет-ресурсів молодь з інвалідністю може формувати певні ціннісні орієнтації, тип мислення, навички роботи з медіапродуктами, які дозволяють вільно орієнтуватися в інформаційно-комунікативному просторі.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ЖИТТІ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

2.1. Організація та методи емпіричного дослідження

Соціальні мережі – це не лише місце для спілкування із друзями. Вони можуть бути використані для проведення семінару, конференції. Соціальні мережі на сьогодні стали потужним освітнім засобом.

Безумовно, соціальні мережі є певним технічним прогресом. Тут можна знайти давніх друзів, знайомих чи однокласників. Люди, відстані між якими сотні кілометрів, стають ближчими. Тут можна обмінюватися різноманітною інформацією, переглядати фото. Але згодом це переростає в манію і ми з пустими очима клацаємо по чужих сторінках, навіть не намагаючись щось знайти.

З одного боку, соціальна мережа є дуже зручним інструментом для швидкого обміну повідомленнями, пошуку старих друзів і нових знайомств, зберігання важливої інформації та обговорення актуальних проблем у групах, прямо не виходячи з дому. З іншого боку залежність від соціальних мереж занадто часто стає причиною серйозних розладів, таких як депресія, соціальна ізоляція, аутизм і навіть спроби суїциду у підлітків і молодих людей.

Тому я провела дослідження для чого саме люди з обмеженими можливостями використовують соціальні мережі, що приваблює їх там приваблює. Дослідження полягало у використанні опитування, тестів, скільки часу вони проводять в соціальних мережах, які є найпопулярніші, і з якою метою вони їх використовують.

Для з'ясування ролі соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями ми використали: анкета власної розробки про роль соціальних мереж в житті людей; тест Кімберлі Янг (адаптований В.А. Лоскутовою); Методика «Незакінчені речення» (автори Жичкіна А.Є. і Щепіліна Є.А.);

1. Анкетування власної розробки про роль соціальних мереж в житті людей. Це опитування полягає в тому, щоб зрозуміти скільки часу досліджувані проводять в соціальних мережах, яка мережа в них є найбільш популярною, для чого вони їх використовують.

2. Тест Кімберлі Янг. Методика розроблена та апробована у 1994 році Кімберлі Янг, професором психології Пітсбургського університету. Тест є інструментом самодіагностики пристрасті до інтернету. На думку Кімберлі Янг адиктивність інтернету визначається трьома факторами:

1. Доступність інформації, інтерактивних зон та порнографічних зображень.
2. Персональний контроль і анонімність інформації, що передається.
3. Внутрішні почуття, які на підсвідомому рівні встановлюють більший рівень довіри до спілкування онлайн.

У результаті розробляючи тест на інтернет-адикцію, Кімберлі Янг спиралася в основному на вже наявні уявлення та тестові методики діагностики алкоголізму та патологічної схильності до азартних ігор (гемблінгу).

Тест неспроможний бути основою постановки діагнозу, так як має просту та прозору структуру. Тест може служити скринінговим інструментом для відбору тих осіб, яким потрібна консультація фахівця, а тестування в динаміці можна використовувати для оцінки поліпшення стану хворого в процесі лікування.

3. Методика «Незакінчені речення» (Жичкіна А.Є. і Щепіліна Є.А.). Спрямована на виявлення суб'єктивного ставлення опитуваних до Інтернету. В опитувальнику наводиться 33 незакінчених пропозиції, які потрібно доповнити.

Опис процедури дослідження ролі соціальних мереж в житті людей з особливими потребами. Дослідження проводилося серед осіб з обмеженими можливостями 14-20 років. В ході дослідження брали участь 25 респондентів

з особливими потребами. Для дослідження їм пропонувалося анонімно пройти чотири опитування.

Для вивчення інтернет-адикції першою було запропоновано розглянути тест «Кімберлі Янг» (адаптований В.А. Лоскутовою) (Додаток А). Результати опитування представлені в Додатку Б. Опитувальник складається з 20 основних і 20 додаткових питань.

Кожна відповідь має свій бал:

- ніколи або дуже рідко - 1 бал;
- іноді - 2 бали;
- регулярно - 3 бали;
- часто - 4 бали;
- завжди - 5 балів.

Результати дослідження визначають:

- 20-49 балів – звичайний користувач Інтернету (низький рівень залежності);
- 50-79 балів – є деякі проблеми, пов'язані з надмірним захопленням Інтернетом (середній рівень залежності);
- 80-100 балів – Інтернет-залежність (високий рівень залежності).

За результатами дослідження було збудовано діаграму (Додаток Б).

Далі опитуваним запропонували пройти методику «Незакінчені речення» Жічкіна А.Є. і Щепіліна Е.А. Спрямована на виявлення суб'єктивного ставлення опитуваних до Інтернету. В опитувальнику наводиться 33 незакінчених пропозиції, які потрібно доповнити (Додаток В).

Ключі до шкал методики «Незакінчені речення»:

Шкала «Сприйняття Інтернету в цілому»: № 1, 4

Шкала «Сприйняття часу»: № 7, 9, 11, 14, 15, 19, 21, 22, 25

Шкала «Сприйняття простору»: № 30, 33

Шкала «Позитивні властивості Інтернету»: № 5, 8, 18, 23

Шкала «Негативні властивості Інтернету»: № 13, 16, 20, 31

Шкала «Люди в Інтернеті»: № 6, 10, 24, 28

Шкала «Інформація в Інтернеті»: № 3, 12, 17, 29

Шкала «Я в Інтернеті»: № 2, 26, 27, 32.

Також їм потрібно було пройти анкетування «Роль соціальних мереж в житті людей» (Додаток Г). Було дано 9 запитань на які потрібно дати один або декілька варіантів відповіді. За допомогою цієї анкети, мені вдалося встановити скільки часу опитувані проводять в інтернеті, яку соціальну мережу частіше відвідують, з якою метою їх використовують.

2.2. Аналіз та інтерпретація отриманих емпіричних даних

Дослідження проводилося серед 25 осіб 14-20 років. Першим було запропоновано пройти тест Кімберлі Янг (Додаток А). Результати представленні в таблиці (Додаток Б). Опитувальник складається з 20 основних та 20 додаткових питань.

Кожна відповідь оцінюється за певною шкалою:

- ніколи або дуже рідко – 1 бал,
- іноді – 2 бали,
- регулярно – 3 бали,
- часто – 4 бали,
- завжди – 5 балів.

За результатами:

- 20-49 балів – низький рівень залежності (звичайний користувач),
- 50-79 балів – середній рівень залежності (є деякі проблеми, пов'язані з надмірним захопленням інтернетом)
- 80-100 балів – високий рівень залежності (інтернет-залежний).

Отже, за проходженням теста Кімберлі Янг виявили такі результати: низький рівень залежності у 28% опитуваних, середній рівень залежності – 56%, високий рівень залежності – 16% (Рис. 2.1.) Тому видно, що більшість досліджуваних мають надмірне захоплення інтернетом, не вміють розподіляти час перебування в ньому.

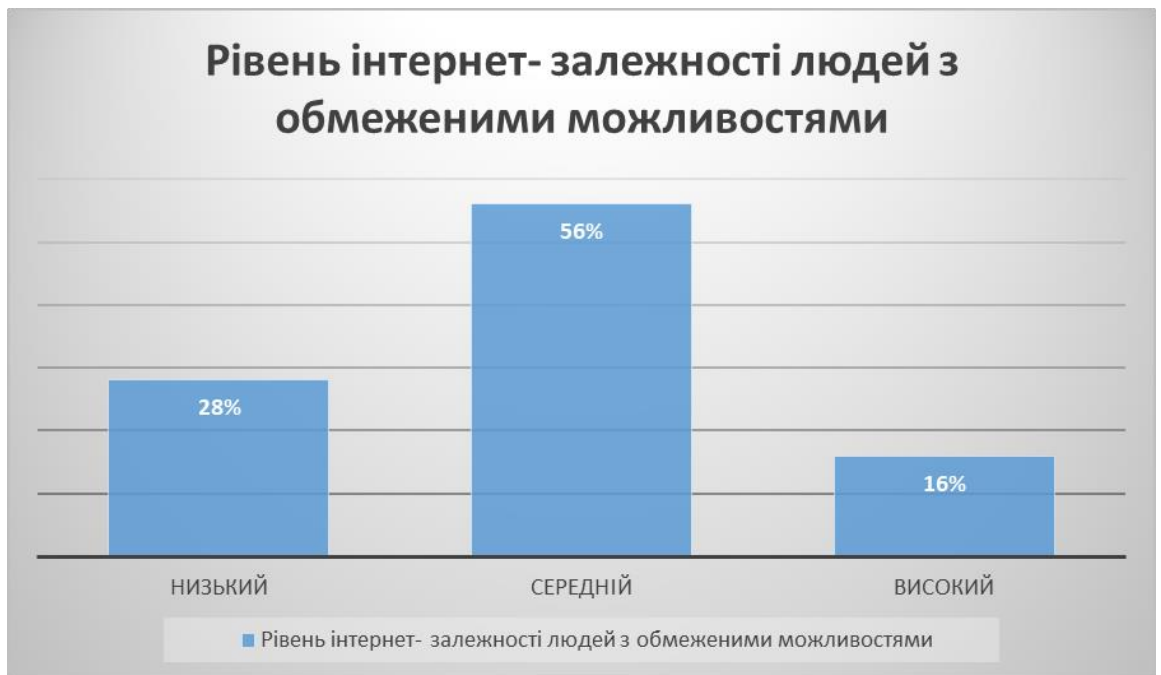

Рис. 2.1. Рівень інтернет-залежності людей з обмеженими можливостями

Далі опитуваним дали пройти методику «Незакінчених речень» Жичкіна А.Є. і Щепіліна Є.А. Спрямована на виявлення суб'єктивного ставлення опитуваних до Інтернету. В опитувальнику наводиться 33 незакінчених пропозиції, які потрібно доповнити (Додаток В).

Ключі до шкал методики «Незакінчені речення»: Аналіз результатів проводиться за такими шкалами:

Шкала «Сприйняття Інтернету в цілому»: № 1, 4

Шкала «Сприйняття часу»: № 7, 9, 11, 14, 15, 19, 21, 22, 25

Шкала «Сприйняття простору»: № 30, 33

Шкала «Позитивні властивості Інтернету»: № 5, 8, 18, 23

Шкала «Негативні властивості Інтернету»: № 13, 16, 20, 31

Шкала «Люди в Інтернеті»: № 6, 10, 24, 28

Шкала «Інформація в Інтернеті»: № 3, 12, 17, 29

Шкала «Я в Інтернеті»: № 2, 26, 27, 32.

За результатами проходження методики:

Шкала «Сприйняття інтернету в цілому»: за цією шкалою для більшості досліджувальних інтернет – це спосіб спілкування, перегляд фільмів та ігри.

Так як з розвитком сучасних технологій, більшість людей проводять свій час в телефоні.

Шкала «Сприйняття часу»: 66% опитуваних відчувають сум після виходу з мережі і використовують його для пошуку цікавої інформації, спілкування з близькими, які знаходяться далеко, 33% - добре почуваються після виходу з інтернету і використовують його для розваг та ігор . Половина досліджуваних використовують інтернет для спілкування з друзями, також їм важко почати першими спілкуватися з новими людьми, тоді як друга половина для перегляду фільмів, гри в ігри та для спостереження за блогами та не можуть зосередитися на реальному житті. Майже всі опитуванні перебуваючи в соціальних мережах мають гарний настрій, радісні та спокійні. Респонденти вважають, що інтернет їхній друг, який їх добре розуміє. Також думають, що соціальні мережі це як щось незвичне, другий світ.

Шкала «Сприйняття простору»: для однієї половини досліджуваних перебування в інтернеті це перегляд відео, фільмів, для другої половини – спілкування та пошук інформації. Також всі вважають, що їхнє життя без інтернету стало би сумним, не цікавим та неможливим.

Шкала «Позитивні властивості Інтернету»: 66 % опитуваних говорять, що інтернет допомагає отримати цікаву інформацію та знання, а 33% - відволіктися та грати в ігри. Використовують інтернет для того, щоб зайти в соціальні мережі та стежити за блогами. Інтернет буде корисним, якщо в ньому процювати, знаходити нових друзів, оплачувати комунальні послуги.

Шкала «Негативні властивості Інтернету»: дослідження показало, що частіше всього людей дратує реклама, багато незнайомих, і інтернет може бути шкідливим, якщо багато часу в ньому проводити. Також він заважає працювати, виконувати справи вдома та нестача часу для себе. Досліджуванні думають найгірше що вони робили це розказували особисту інформацію.

Шкала «Люди в Інтернеті»: люди в інтернеті здаються закритими, деколи заздрісними. Багато віртуальних співрозмовників сприймаються, як

друзі. Відповіді показали, що люди заходять в інтернет, щоб знайти цікаву нову інформацію.

Шкала «Інформація в Інтернеті»: більшість сайтів в інтернеті цікаві, інформативні, дають розуміння про важливі питання. В інтернет заходять, щоб переглянути новини, знайти інформацію.

Шкала «Я в Інтернеті»: опитуванні перебуваючи в мережі спілкуються з друзями, також в інтернеті відчують себе захоплено, наче другою людиною, там вони відкриті.

В ході дослідження був використаний метод анкетування представлений в Додатку Г.

На запитання скільки часу вони проводять в інтернеті 75% відповіли понад 5 годин, 16,7% - більше 10 годин, 8,3% - 2-3 години (Рис 2.2.)

Рис 2.2. Скільки часу ви проводите в соціальних мережах?

На запитання скільки разів на день вони відвідують свою сторінку в соціальних мережах 66,7% відповіли, що 5-6 разів на день, 8-9 разів відвідують 25% опитуваних, 8,3% - 1-2 рази (Рис 2.3.)

Рис.2.3. Скільки разів на день ви відвідуєте свою сторінку в соціальних мережах?

На питання для чого опитуванні використовують соціальні мережі отримано такі відповіді (Рис 2.4.):

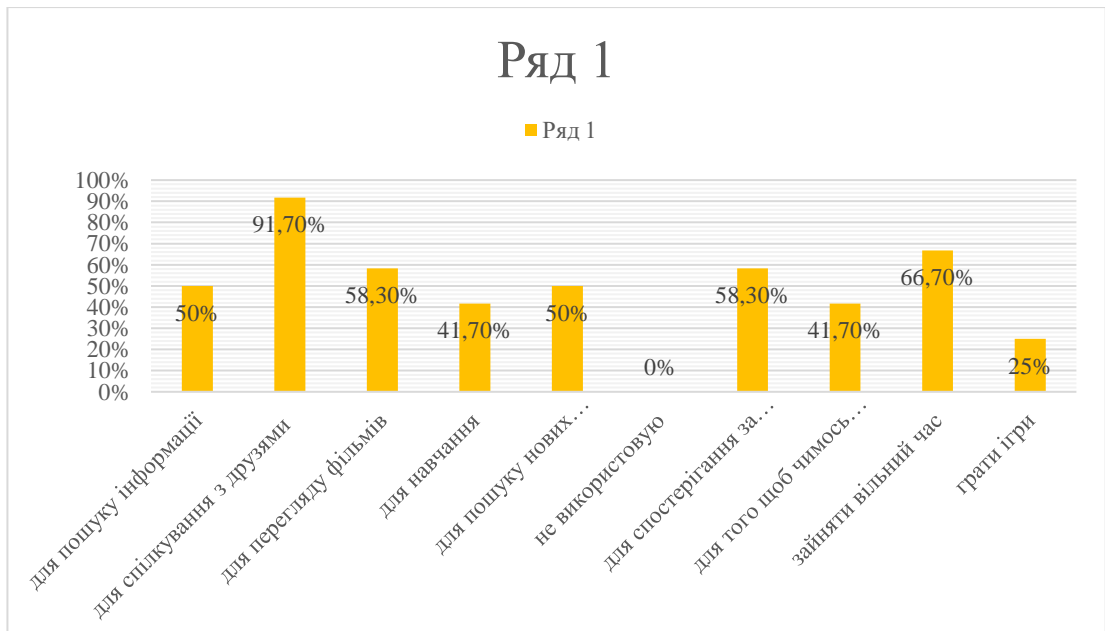

Рис. 2.4. Для чого ви використовуєте соціальна мережі?

Отже, більш опитуваних використовують соціальні мережі, щоб спілкуватися з друзями та зайняти вільний час.

На запитання яку соціальну мережу використовують частіше отримали: 53% частіше користуються Instagram, 17% - TikTok, 14% - Telegram, 8% - YouTube, Facebook – 8% (Рис 2.5.).

Рис. 2.5. Яку соціальну мережу ви використовуєте частіше?

На запитання щоб робили, якби закрили соціальні мережі 41,7% опитуваних відповіли, що не замислювалися, 33,3% - засмутилися, 16,7% - це частина мого життя, 8,3% - не звернули би уваги (Рис. 2.6.).

Рис. 2.6. Щоб ви робили, якби закрили соціальні мережі?

На запитання де вам комфортніше спілкуватися 66,7 % відповіді, що в реальному житті, а 33,3% - в соціальних мережах (Рис. 2.7.).

Рис. 2.7. Де вам комфортніше спілкуватися?

На питання де краще знайти друзів 83,3% відповіли, що в реальному житті, а 16,7 % - в соціальних мережах (Рис. 2.8.).

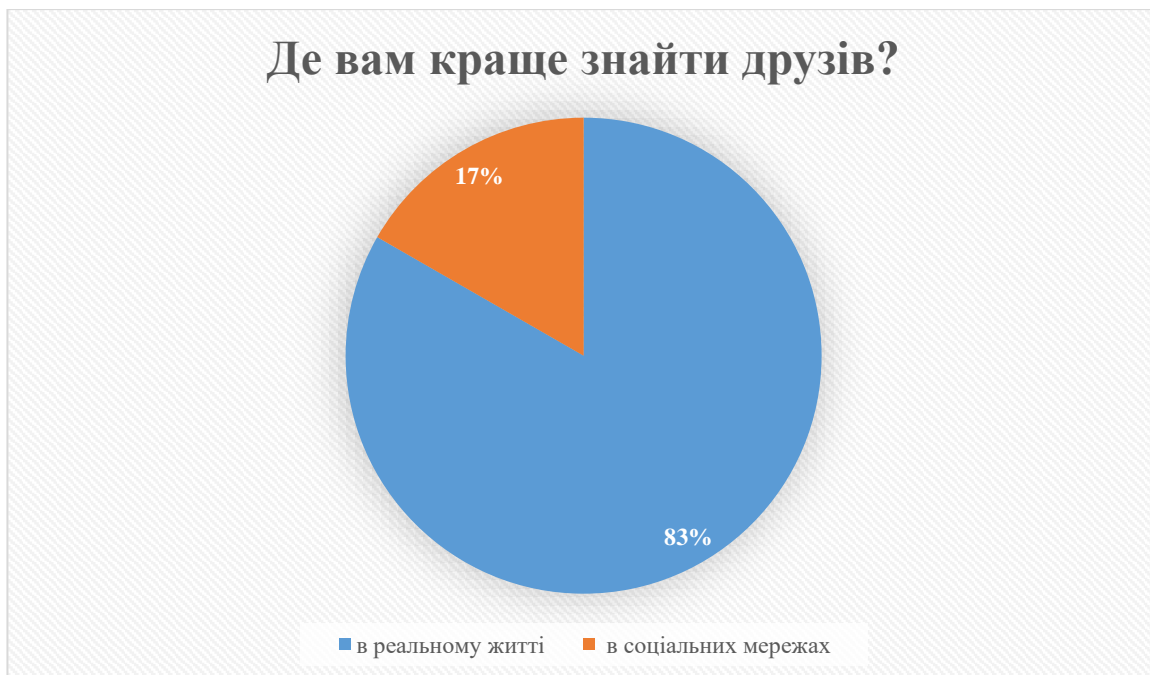

Рис. 2.8. Де вам краще знайти друзів?

На питання чи змогли б опитувані видалити соціальні мережі відповіли, що 50% - ні, там все моє життя, 41,7% - важко відповісти, 8,3% - так (Рис. 2.9.)

Рис. 2.9. Чи змогли б ви видалити свої соціальні мережі?

На питання чи заважають соціальні мережі виконувати домашні справи (навчатися) 66,7 % відповіли дуже часто заважають, 16,7 % - рідко, 8,3% - завжди, 8,3% - ніколи (Рис. 2.10.)

Рис. 2.10. Чи заважають соціальні мережі виконувати домашні справи?

Отже, соціальні мережі є важливою складовою сучасного життя молоді з обмеженими можливостями.

Висновки до розділу 2

Отже, за результатами дослідження можна сказати, що за проходженням теста Кімберлі Янг виявили такі результати: низький рівень залежності у 28% опитуваних, середній рівень залежності – 56%, високий рівень залежності – 16%. Тому видно, що більшість досліджуваних мають надмірне захоплення інтернетом, не вміють розподіляти час перебування в ньому.

Проходження методики «Незакінчені речення» (Жичкіна А.Є. та Щепіліна Є.А.) показало, що для більшості досліджувальних інтернет – це спосіб спілкування, перегляд фільмів та ігри. Так як з розвитком сучасних технологій, більшість людей проводять свій час в телефоні.

Половина досліджуваних використовують інтернет для спілкування з друзями, також їм важко почати першими спілкуватися з новими людьми, тоді як друга половина для перегляду фільмів, гри в ігри та для спостереження за блогами та не можуть зосередитися на реальному житті. Майже всі опитуванні перебуваючи в соціальних мережах мають гарний настрій, радісні та спокійні. Респонденти вважають, що інтернет їхній друг, який їх добре розуміє. Також думають, що соціальні мережі це як щось незвичне, другий світ. Всі вважають, що їхнє життя без інтернету стало би сумним, не цікавим та неможливим.

Інтернет буде корисним, якщо в ньому працювати, знаходити нових друзів, оплачувати комунальні послуги.

Дослідження показало, що частіше всього людей дратує реклама, багато незнайомих, і інтернет може бути шкідливим, якщо багато часу в ньому проводити. Також він заважає працювати, виконувати справи вдома та нестача часу для себе.

Досліджуванні думають найгірше що вони робили це розказували особисту інформацію. Люди в інтернеті бувають закритими, деколи заздрісними. Багато віртуальних співрозмовників сприймаються, як друзі. В інтернет заходять, щоб переглянути новини, також в інтернеті відчують себе захоплено, наче другою людиною, там вони відкриті.

Анкетування ролі соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями показало, що люди проводять в соціальних мережах більше 5 годин, частіше вони заважають їм виконувати домашні справи. найпопулярніша соціальна мережа серед досліджуваних Instagram. Також краще всього знайомитися та спілкуватися в реальному житті.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЛЮДЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

3.1. Розробка програми і тренінгу з оптимізації ролі соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями та оцінка ефективності цих заходів

З одного боку соціальні мережі заважають людям виконувати домашні справи, навчатися, спілкуватися в реальному житті, виникає ігрова-залежність також забувають як це читати книги, писати. А з іншого боку в соціальних мережах можна прочитати цікавої та корисної інформації, отримати відповіді на питання, побачити світ, деякі люди за допомогою мереж вчать спілкуватися, знайомитися з новими людьми. Буває, що через інтернет краще отримати підтримку та пораду, можна запитати таке, що в реальному світі не наважишся.

Для безпечного користування інтернетом, щоб запобігти залежність можна розробити програми, тренінги.

Для меншого перебування в соціальних мережах можливе використання техніки релаксації, формування комунікативних навичок та навичок розуміння емоцій.

Тренінгова програма передбачає роботу в групі з періодичністю 1 раз в тиждень. Через 2-3 тижні важливо дослідити інтернет-залежність за допомогою методик (тест на інтернет-залежність Кімберлі Янг).

Тренінг

1. Запропонувати учасникам записати, який негативний вплив інтернету.
 2. Виявити, які вони знають необхідні правила поведінки в соціальних мережах.
 3. Обговорити, які є правила безпеки під роботи в соціальних мережах.
- Вправа 1. Нехай учасники розкажуть, які їхні очікування від тренінгу.
- Вправа 2. Запропонувати учасникам коротко розказати про себе.

Вправа 3. Описати, що частіше всього вони роблять в інтернеті.

Вправа 4. Обговорити разом з учасниками тренінгу, який вони знають позитивний і негативний вплив інтернету. На основі цього скласти основні правила під час роботи в інтернеті. Важливо врахувати час перебування в інтернеті, насамперед для запобігання залежності.

Вправа 5. Розповісти, які є наслідки надання незнайомим людям особистої інформації. Багато хто розповідає незнайомцям все про свою сім'ю, де вони живуть, коли батьків немає вдома. Виходячи з наслідків, обговорити необхідні правила поведінки в соціальних мережах.

Вправа 6. Кожен з учасників дає свою оцінку тренінгу.

Тренінг можна використовувати для розуміння подальшого безпечного перебування в інтернеті.

Люди можуть використовувати інтернет як спосіб підтримки активності та концентрації уваги, але це все одно може стимулювати повернення до онлайн-ігор.

3.2. Рекомендації щодо оптимізації ролі соціальних мереж в житті людей з особливими потребами.

Описуючи повсякденне життя людей з обмеженими можливостями, слід зазначити, що та чи інша активність може бути проблемною зоною для людини з інвалідністю. Саме формулювання «людина з обмеженими можливостями» передбачає, що актуальне життєве середовище містить можливості, недоступні такій людині. Тобто, такій людині важче жити, соціум не орієнтований на нього, не адаптований до його фізичного стану.

Проте, кожна людина, так чи інакше, пристосовується до особливостей свого стану і вибудовує своє життя, виходячи з наявних у нього ресурсів.

Активний розвиток соціальних мереж як інформаційних обмінів протягом останнього десятиріччя набув таких масштабів, що його можна кваліфікувати як новий етап у формуванні внутрішньо суспільної системи соціальних комунікацій.

На користь такої точки зору свідчить принаймні таке:

– якщо до останнього часу використання цих технологій тон у формуванні системи соціальних комунікацій та їх вплив на формування суспільної свідомості задавали центри керівництва і координації, що забезпечували функціонування суспільства з допомогою способів інформаційних обмінів, то ініціатива й правила гри під час використання електронних соціальних комунікацій переходять до рівнозначних у соціальних вимірах учасників цього способу обмінів на кооперативних засадах;

– стимулом для такої форми спілкування є власні мотиви, бажання, захоплення, що лише опосередковано співвідносяться із суспільними інтересами: можуть підтримуватись у суспільстві, бути нейтральними стосовно його інтересів, або ж заперечуватись ним у тій чи іншій формі;

– на сьогодні соціальні мережі є засобами інформаційних обмінів найменш контрольованими правовою системою українського суспільства. У цьому плані вони є унікальними, оскільки всі раніше створені засоби ініціювалися владою і були в тій чи іншій мірі інструментом керування масами і в тій чи іншій мірі контролювалися нею. Це ж стосується і так званих демократичних, «незалежних» ЗМІ. Не зважаючи на декларативну демократичність, їх залежність від джерел фінансування також обумовлює необхідність відстоювання позицій цих джерел, пов'язаних із системою управління, що підтримують правлячі на даний момент кола або ж опонують їм.

Соціальні мережі вперше стали засобами обміну інформацією між людьми, контроль за змістом якої з боку держави є обмеженим. При цьому активізація соціальних мереж на основі електронних інформаційних технологій внесла в процеси інформаційних обмінів на рівні розвитку громадянського суспільства суттєві якісні зміни.

З розвитком електронних інформаційних технологій протягом останніх двох – трьох десятиріч років комунікації, що використовуються, як правило, у

спілкуванні соціально однорідних, або ж подібних структур чи окремих членів суспільства, інтенсифікували інформаційні обміни, і це сприяло:

- прискоренню і урізноманітненню контактів між людьми і їх об'єднаннями;

- формуванню нових, віртуальних об'єднань людей за інтересами незалежно від відстаней і кордонів і, таким чином, розвитку нових, перспективних напрямів діяльності;

- на базі значного збільшення різноманітності підходів до суспільних проблем, точок зору на їх розв'язання досягненню більшої точності й глибини занурення в актуальну проблематику і, у кінцевому підсумку, зростанню творчого потенціалу суспільної діяльності;

- розширенню доступу до інформації і, що дуже важливо, можливостей використовувати вже напрацьовані ресурси та створювати нові, що створює умови для розвитку свободи й самоутвердження людей і їхніх соціальних об'єднань у структурі суспільства. Це стосується і традиційно існуючих, і нових, віртуальних об'єднань. Такою закономірністю, до речі, значною мірою пояснюється і зростання національної самосвідомості, активізація національних процесів у сучасних державах, особливо багатонаціональних.

Характерною особливістю соціальних мереж стала та обставина, що на базі спілкування в Інтернеті при цьому створюються нові, «віртуальні», об'єднання людей на базі тих чи інших спільних інтересів. Ця віртуальність проявляється насамперед у ігноруванні членами таких співтовариств фактора відстаней для гуртування однодумців, що забезпечується сучасними технічними можливостями. На сьогодні практично відсутні аргументи проти твердження, що в даному випадку ми маємо справу з новим видом прояву соціальності, що характеризується:

- відсутністю або ж досить слабким проявом формальної організації, нерідко для цього потрібна лише формальна реєстрація на тому чи іншому сайті;

- можливою анонімністю, за якої стає важливою лише декларована позиція з обговорюваних на сайтах проблем;

- добровільністю входу в інтернет-співтовариство чи виходу з нього, якщо воно перестає задовольняти з тієї чи іншої причини когось із його членів. Ця обставина забезпечує наявність фактора ширості, давно вже втраченого реальною політикою;

- потенційною здатністю перенесення обговорюваних проблем у сферу «реальної» соціальної практики;

- фактичною реальною демократичністю таких організацій, можливістю рівноправного обміну інформацією між учасниками співтовариства, незалежно від реального соціального розшарування.

Дослідники також зауважують: «Позитивними моментами діяльності нових спільнот є те, що:

- вони дають змогу громадянам ефективно реалізувати своє право на участь в управлінні державними справами;

- здатні формувати громадянську позицію з тих чи інших суспільно значущих питань;

- можуть оперативно реагувати на зміну політико-правових умов;

- самі собою не потребують фінансової підтримки;

- існують без утворення власної адміністративної вертикалі».

Прискорена на базі розвитку інформатизації трансформація суспільства з відповідною еволюцією інтересів соціальних структур, модернізацією запитів і духовно-ціннісних орієнтирів потребує розробки й оперативного впровадження технологій динамічного реагування з боку держави на всі внутрішньосуспільні й зовнішні виклики. Розвиток інформаційної структури, правова база, удосконалення освітнього процесу, суспільствознавче осмислення особливостей сучасного розвитку та відповідна суспільна організація мають розвиватися не навздогін впровадженню здобутків науково-технічного прогресу з хронічним відставанням від його соціальних

результатів, а йти врівень із цим прогресом, прогнозуючи його розвиток і відповідно еволюціонуючись.

Соціальні мережі стають потужним фактором соціалізації особистості. Соціальні мережі виступають як засіб інформаційних війн, маніпуляції, соціалізації, виховання дітей, молоді.

За допомогою впливу мереж часто змінюється стиль життя людей, канали отримання інформації, міжособистісні взаємини, структура дозвілля, утворення нових моделей взаємодії з соціумом. І все це впливає на соціалізацію особистості.

Люди з обмеженими можливостями задовольняють багато потреб перебуваючи в мережі: потреба в самостійності, потреба в самореалізації, хочуть відчувати себе важливою частиною суспільства, задовольняють потребу у спілкуванні, знаходять людей з схожими інтересами, хочуть бути обізнаними з усіма подіями що відбуваються навколо, потреба у володінні новими знаннями, також задовольняють потребу в безпеці, тобто від використання соціальних мереж виникає відчуття контролю та володінням ситуацією.

Також соціальні мережі викликають багато кризових ситуацій, такі як: залежність, нав'язлива віртуальна поведінка, зменшується потреба в засвоєнні зовнішнього середовища. Часто кризи викликають ігри з елементами насиння, через що зростає агресивна поведінка. Можливе засвоєння антиправових установок, які потім відтворюються в реальному житті.

Тому потрібно раціонально проводити час в інтернеті, більше спілкуватися в реальному житті.

Також бути обережними при переході по посиланнях, надісланих від незнайомих людей.

Для профілактики інтернет-залежності можна вибрати точну кількість часу, який проводити в соціальних мережах, обмежити заходження на певні сайти, більші часу проводити на повітрі, з друзями, батьками.

Дуже часто можна натрапити в інтернеті на шахрайство, порнографію, збочення, негативний контент, залежність.

Інтернет-залежність частіше виникає через погані сімейні стосунки, непорозуміння, відсутність підтримки.

Важливо розуміти, яку саме слід розміщувати інформацію про себе в інтернеті.

Крім того, соціальні мережі дають важливий поштовх для посилення інклюзивності суспільства, але їх позитивний вплив реалізується неповною мірою через проблему доступності самий мереж для людей з обмеженими можливостями. Кожна сфера діяльності людей з особливими потребами стає доступнішою для них завдяки соціальним мережам, але тільки тоді коли стають доступні самі соціальні мережі, є навички для ефективного користування інтернетом, також технічна доступність.

Для осіб, які мають обмежені можливості, може бути необхідне оснащення додатковими технічними засобами, щоб вони могли самі використовувати нові технології (спеціальна мишка, клавіатура, засоби запису та відтворення звуку).

Деяким може бути важливо потреба у додатковому навчанні засвоєння технологій.

Соціальні мережі можуть стати важливим інструментом для вирішення багатьох проблем молоді з обмеженими можливостями на шляху до їх розвитку, самореалізації, включення у суспільне, культурне, економічне та соціальне життя.

Складно одержати освіту людині з обмеженнями слуху, тому що в системі освіти не передбачена участь перекладача.

Специфічні потреби людей з обмеженнями зору: звукові комп'ютерні програми, тактильні маркери на кнопках ліфтів, на товарах, звукові книги, електронні бібліотеки, книги, написані методом Брайля.

Основне коло спілкування людей з обмеженими фізичними можливостями становлять в основному люди з подібними проблемами, а

також члени родини. Якщо останні виявляються такими в силу просторової близькості, то люди зі схожими життєвими обставинами близькі в силу зрозумілості, на здібності свого досвіду.

Додатковою можливістю розширити коло спілкування (особливо для людей зі складностями пересування) є доступ до мережі Інтернет, але низький рівень добробуту родин інвалідів не дозволяє нею скористатися. Є організація, що займається цією проблемою, але тут необхідне втручання на рівні соціальної політики держави. Проте тенденція така, що спілкування в мережі Інтернет багато в чому визначається типовою схемою взаємодії, узятую з повсякденного життя. Тобто, найчастіше й тут коло спілкування замикається на людях з обмеженими можливостями.

Існує такий вид спілкування, як участь в інтернет-форумах, на сайтах, створених спеціально для людей з обмеженими фізичними можливостями. На жаль, відвідуваність цих сайтів нами вкрай низька, оскільки, як було сказано вище, дуже низьким є рівень комп'ютеризації цільової групи. Виходячи з тем форумів, ідентифікувати їх як форуми для людей з особливими потребами можна, тільки переглядаючи теми, що стосуються захворювань, інвалідності й проблем, з якими зіштовхуються інваліди. Однак, основними темами обговорення є не ці, а, наприклад, релігія, комп'ютери, телебачення – тобто все те, що становить інтерес для всіх людей цього віку. Як правило, у форумах не беруть участь люди, яких самі форумчани називають «нормальними», підкреслюючи й закріплюючи існуючий поділ. Комунікації у віртуальних форумах і в реальному житті утруднені відсутністю практики спілкування й міфічними уявленнями одних щодо інших.

Висновок до розділу 3

Соціальні мережі дають важливий поштовх для посилення інклюзивності суспільства, але їх позитивний вплив реалізується неповною мірою через проблему доступності самий мереж для людей з обмеженими можливостями. Кожна сфера діяльності людей з особливими потребами стає

доступнішою для них завдяки соціальним мережам, але тільки тоді коли стають доступні самі соціальні мережі, є навички для ефективного користування інтернетом, також технічна доступність.

Для оптимізації ролі соціальних мереж можливі проходження програм та тренінгів, насамперед щоб запобігти інтернет-залежності, безпечно користуватися інтернетом та знати основні правила поведінки в інтернеті.

Таким чином, розвиток соцмереж не лише відкрив нові можливості для спілкування однодумців, для самоорганізації членів людських спільностей за інтересами, що сприяє в цілому піднесенню творчого потенціалу суспільства, є продуктивним шляхом для забезпечення його єдності. Розвиток електронних мереж горизонтального спілкування ставить також нові проблеми в справі внутрішньої самоорганізації суспільства, відповідної динамічності в розвитку правової бази інформатизації, організації інформаційної безпеки з урахуванням постійного прогресу техніко-технологічної бази інформаційних процесів.

Додатковою можливістю розширити коло спілкування для людей зі складностями пересування є доступ до мережі Інтернет, але низький рівень добробуту родин інвалідів не дозволяє нею скористатися. Є організація, що займається цією проблемою, але тут необхідне втручання на рівні соціальної політики держави.

Більшість людей з обмеженими можливостями використовують соціальні мережі як спосіб соціалізації, для спілкування, джерело цікавих новин та інформацій. Потрібно допомогти людям з обмеженими можливостями навчитися володіти комп'ютерами та телефонами, створити компактні сайти для їхньої соціалізації. Можливо потреба у додатковій техніці.

Важливо забезпечити соціальні мережі для комфортного перебування людей з обмеженими можливостями. Субтитри та сурдопереклад на відео.

ВИСНОВКИ

1. В результаті теоретично-методологічного аналізу проблеми роль соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями можна сказати, що психологи вважають, що соціальні мережі є важливим агентом вторинної соціалізації особистості і її діяльність в них позначається на особистісному розвитку, психологічному стані, поведінці та формуванні системи цінностей. У соціальних мережах людина засвоює стереотипи та моделі поведінки, норми діяльності, формує свою соціальну ідентичність, власну самооцінку, що не завжди є адекватною. Це являє собою поведінковий компонент діяльності в соціальних мережах, що чинить основний вплив на «Я-концепцію».

На основі аналізу літературних джерел, всі зазначені підходи до визначення поняття «соціальні мережі» можна поділити на дві великі групи: загальнотеоретичні, спрямовані на створення універсальної мережної моделі суспільства, де соціальна мережа визначається як особливий тип зв'язків між вузлами мережі, які відбираються залежно від цілей побудови конкретної мережі та практичні, розповсюджені в різних підгалузях соціології та призначені вирішувати конкретні практичні завдання.

2. Обґрунтовано роль соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями. Ключовим моментом життєдіяльності людини з обмеженими можливостями є боротьба із власним фізичним статусом "інваліда", з самим собою, зі своїм фізичним та психологічним станом, і з суспільством, яке стигматизує цей статус. Однак статус "інваліда" не повинен бути соціальним статусом, що визначає усі інші статуси. При адекватній соціальній політиці інвалідність стає одним із стилів життя, що припускає всього лише особливий спосіб життя, пов'язаний з реально існуючими особливостями захворювання. При цьому у людини звільняються ресурси для самореалізації в різних сферах. Одним із шляхів боротьби із стигмою "інвалід" може бути практика висвітлення життєвих успіхів окремих осіб з обмеженими можливостями, зокрема із залученням мас-медіа. Це, в свою чергу, могло б призвести до зміни

громадської думки щодо осіб з обмеженими можливостями, відходячи при цьому від понять "інвалід", «зайвий».

За допомогою нових інформаційних технологій така молодь може знайти відповіді на багато запитань. Розвиток ІКТ відкриває перед ними нові можливості за рахунок розширення сфери спілкування з користувачами Інтернету. Таким чином, вони включаються до інформальної освіти, яка в даний час відбувається в масових соціальних мережах та за допомогою спеціалізованих інформаційних сайтів, блогів, порталів, де можна отримати необхідну інформацію, поспілкуватися з фахівцями, обмінятися інформацією. З огляду на те, що комунікативний процес не зводиться лише до обміну інформацією (її передачі та сприйняття), а ще й передбачає трансформацію цієї інформації в соціально значущі індивідуальні, групові чи масові дії, то для осіб з особливими потребами якраз така трансформація є досить важливою. На сьогодні пропонується використовувати такі інформаційні технології для молоді з особливими потребами: діагностичні програми для анкетування і перевірки знань, виявлення рівня розвитку; електронний документообіг для ведення всіх форм звітності; ресурси Інтернет для пошуку професійно значущої інформації, електронна пошта, ведення ділового листування з різними інстанціями і клієнтами; довідково-правові системи для створення нормативно-правової бази соціально-педагогічної діяльності тощо.

3. Емпірично дослідивши роль соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями встановили, що за результатами дослідження теста Кімберлі Янг більшість досліджуваних мають надмірне захоплення інтернетом, не вміють розподіляти час перебування в ньому. Опитування показало, що люди проводять в соціальних мережах більше 5 годин, частіше вони заважають їм виконувати домашні справи. найпопулярніша соціальна мережа серед досліджуваних Instagram. Також краще всього знайомитися та спілкуватися в реальному житті. Для більшості досліджувальних інтернет – це спосіб спілкування, перегляд фільмів та ігри. Так як з розвитком сучасних технологій, більшість людей проводять свій час в телефоні. Інтернет буде

корисним, якщо в ньому працювати, знаходити нових друзів, оплачувати комунальні послуги. Дослідження показало, що частіше всього людей дратує реклама, багато незнайомих, і інтернет може бути шкідливим, якщо багато часу в ньому проводити. Також він заважає працювати, виконувати справи вдома та нестача часу для себе. Досліджуванні думають найгірше що вони робили це розказували особисту інформацію.

4. З урахуванням результатів дослідження можна виділити такі психологічні рекомендації щодо ролі соціальних мереж в житті людей з обмеженими можливостями, Для профілактики інтернет-залежності можна вибрати точну кількість часу, який проводити в соціальних мережах, обмежити заходження на певні сайти, більші часу проводити на повітрі, з друзями, батьками. Інтернет-залежність частіше виникає через погані сімейні стосунки, непорозуміння, відсутність підтримки. Деяким може бути важливо потреба у додатковому навчанні засвоєння технологій.

Соціальні мережі можуть стати важливим інструментом для вирішення багатьох проблем молоді з обмеженими можливостями на шляху до їх розвитку, самореалізації, включення у суспільне, культурне, економічне та соціальне життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдарова, О., Лаврентьева Д. Соціальні медіа у соціальній роботі з молоддю зі слуховими порушеннями. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Соціальна робота. 2017. № 1(1). С. 39–44.
2. Білько О. І. Життєвий успіх як елемент духовного світу українського студентства: одухотворяючи успіх чи раціоналізуючи духовність? О. І. Білько, Т. С. Васильєва, О. С. Голюков, О. М. Фудорова. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи, 2011, № 948. С. 35-46.
3. Бондарчук О.І. Психологічні особливості взаємодії у віртуальних соціальних мережах, 2013. 228 с.
4. Вахула Б. Я. Соціальні інтернет-мережі, їхні функції та роль у формуванні громадянського суспільства. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2012. №. 6. С. 311–319.
5. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика. Р. Х. Вайнола [навчальний посібник за ред проф. С. О. Сисоевої], 2008. 134 с.
6. Вакуліч Т. М. Інтернет-залежність як новий вид адитивної поведінки. Серія №12. Психологія. За ред. Долинської Л. В., 2005. Вип.7(31). С. 22.
7. Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ. М.А.Єрмоленко. Комунікативна практична філософія. К.: Лібра, 1999. С.237-324.
8. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. 319 с.
9. Городенко Л. М. Нові медіа: журналістика чи комунікація? 2013. Issue 14. С. 65-69.

10. Гаркуша І.В. Психологічні аспекти та основні мотиви використання соціальних мереж. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. Дніпро: ТОВ «Роял Принт», 2019. Вип. 2 (18). 316 с. с. 40-50.
11. Григорова З. В. Нові медіа, соціальні медіа, соціальні мережі—ієрархія інформаційного простору. Технологія і техніка друкарства: збірник наукових праць. 2017. № 3. С. 93–100.
12. Глущенко С. Д. Соціально-психологічні особливості Інтернет- аддиктивної поведінки особистості. Молодь: освіта, наука, духовність: тези доповідей. К.: Університет «Україна», 2008. 547 с.
13. Гудзенко О. З. Міжпоколінні відмінності уявлень про фактори досягнення життєвого успіху. Наукове онлайн-видання "Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства". гол. ред. Л. Г. Сокурянська. Харків, 2010. Вип. 1(1).
14. Данько, Ю.А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації : плюси і мінуси. Сучасне суспільство : політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки, 2012. Вип. 2. С. 179–184.
15. Данько-Сліпцова А. Нові медіа: історія, типологія. Анна Данько-Сліпцова. Український науковий журнал «Освіта регіону». № 1–2. 2014. С. 80–85
16. Денисюк Ж. З. Культурне середовище інтернету у функціонуванні аксіосфери суспільства. Культура України. Серія : Культурологія. 2017. Вип. 58. С. 177-184.
17. Дзярик, Н. Вплив глобальної мережі Інтернет на життя студента. Н. Дзярик, І. Нікітіна. Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, К.: НУХТ, 2014. Ч. 4. С. 212–214.
18. Дюжева К.В. Вплив сучасних Інтернет-ресурсів на молодь і зв'язки з громадськістю: соціокультурний та комунікативний аспект. Соціум. Документ. Комунікація. 2016. Вип. 1. С. 257-265.

- 19.Енциклопедія політичної думки. За ред. Д. Міллера. К.: Дух і Літера, 2000. 472 с.
- 20.Злобіна О., Мартинюк І., Соболева Н., Тихонович В. Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність. К.: ІС НАНУ, 2004. 299 с.
- 21.Зражевська Н. Нові медіа і нові форми комунікації в медіа культурі. Актуальні питання масової комунікації. 2013. № 14. С. 70– 7
- 22.Інклюзивне бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами та формування мультимедійних бібліотечних фондів із урахуванням нозологій. В. Кут, В. Пасічник, Н. Кунанець, А. Демчук, О. Малиновський, А. Ржеуський. Вісник ТНТУ. Тернопіль : ТНТУ, 2014, Том 75, № 3, С. 188-201.
- 23.Коваль Т. Інтернет як засіб комунікативної глобалізації. Діалог. Медіа-студії : зб. наук. праць, ред. О.В. Александрова. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015, Вип. 20, С. 180-188.
- 24.Кросмедіа: контент, технології, перспективи : колективна моногр. за заг. ред. д. н. із соц. ком. В.Е.Шевченко; Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ: Кафедра мультимедійних технологій і медіа дизайну Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2017. 234 с.
- 25.Лаврентьева Н.Б. Педагогічні основи розробки та впровадження модульної технології навчання у вищій школі. К., 2014. 393 с.
- 26.Лаба О.В. Використання соціальних мереж у навчальному процесі. Молодий вчений. 2017. № 3. С. 227-231.
- 27.Настояща К. В. Комунікативні практики соціальних мереж: фактори та вектори трансформації. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2018. Вип. 77. С. 118-126.
28. Наумова М. Ю. Нові медіа та традиційні ЗМІ: моделі співіснування. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2011. Вип.13. С. 86-92

- 29.Нинюк І. І. Професіоналізм державних службовців: монографія. Луцьк : Надстир'я, 2005. 164 с.
- 30.Оверчук В.А. Огляд методів соціально-економічної інтеграції осіб з інвалідністю. Економіка та суспільство. 2018. № 18. С. 674-681.
- 31.Основи психології: підручник, за загал. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. К. : Либідь, 1995. – 632 с.
- 32.Петрунько О.В. Діти і медіа: Соціалізація в агресивному медіасередовищі: Монографія. 2-ге видання. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2011. 480 с.
- 33.Петрунько О.В. Телешун К. (2022). Інтернет-залежність дорослих користувачів та можливості її профілактики. Вчені записки університету «Крок», 4(68), 91-99.
34. Петрунько О.В. Деконсолідувальні ефекти медіасоціалізації. Педагогічний процес: теорія і практика. Петрунько О.В., 14-14, 2016.
- 35.Романуха З. Університетські бібліотеки України в соціальних мережах. Бібліотечний вісник. - 2014. - № 1. - С. 12-16.
- 36.Самсонов М. Реклама бібліотек в онлайн-соціальних мережах. Наук. пр.Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. К., 2012. Вип. 33. С. 532-542.
- 37.Соціально-класові трансформації і формування нової якості освіти як складові реконструктивного розвитку економіки України: монографічний збірник, за ред. акад. Гейця В.М., чл.-кор. Гриценка А.А.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2019. С.358-371.
- 38.Сохань Л. В. Життєва компетентність особистості: науково-методичний посібник. Л. В. Сохань, І.Г. Єрмакова, Г. М. Несен. К. : Богдана, 2003. 520 с.
- 39.Сенчило Н.О., Петенкова А.Ф. Вплив соціальних мереж на розвиток особистості: комунікативний аспект. Національний авіаційний університет, Київ. 2018.
- 40.Стрельник О. О. Гендер, інвалідність та материнство: проблеми та перепони. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу

- сучасного суспільства: зб. наук. праць. Вип. 16. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2010. С. 621 – 635.
41. Українське суспільство 1992-2007. Динаміка соціальних змін. [за ред. В. Ворони, М. Шульги.]. К. : Інститут соціології НАН України, 2007. 544 с.
42. Фролова Н. В. Особливості використання соціальних мереж у діяльності органів публічної влади // Публічне адміністрування: теорія та практика. 2019.
43. Фудорова О. М. Університет як інтеграційне "поле" для осіб з обмеженими можливостями. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: міжвуз. зб. наук. праць, відп. за випуск: Катаєв С. Л. Запоріжжя, 2010. С. 253–264.
44. Фудорова О. М. Теорії соціального статусу: пізнавальні можливості і дослідницькі стратегії. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. "Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія методи". 2009. № 881. С. 110–116.
45. Фудорова О. М. Роль університетської освіти у формуванні соціального статусу особистості: основні концептуальні підходи. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: міжвузівський зб. наук. праць, відп. за вип. В. І. Подшивалкіна. Одеса : Астропринт, 2010. Вип. 46-47. С. 144-155.
46. Фудорова О. М. Інтеграція осіб з обмеженими можливостями в соціум через механізми університетської освіти. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. "Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи". 2009. № 844. С. 269-273.
47. Фудорова О. М. Особи з обмеженими можливостями на ринку університетських послуг України. О. М. Фудорова. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. наук. праць. Х. : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. С. 533-538.

- 48.Хомік М.О., Ковальчук О.М., Томащук О.Г., Савчук Н.А., «Сервіс Cisco WebEx Meeting Center як інтерактивний засіб навчання студентів з обмеженими можливостями», Інформаційні технології і засоби навчання, №65 (3), 2018.
- 49.Юність науки – 2018: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 11-12 квітня 2018р.) : у 2-х ч. Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2018. Ч. 2: 320 с.
- 50.Breslin J. G., Passant A., Decker S. Introduction to the Social Web (Web 2.0, social media, social software). The Social Semantic Web. Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.
- 51.Erdos P. On the evolution of random graphs. P. Erdos, A. Renyi. Publ. Math. Inst. Hungar. Acad. Sci., 1960. V. 5. pp. 17–61.
- 52.Kietzmann J. H. et al. Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. Business horizons. 2011. Vol. 54. №. 3. P. 241–251.
- 53.Schlagwein D., Hu M. How and why organisations use social media: five use types and their relation to absorptive capacity. Journal of Information Technology. 2017. Vol. 32. № 2. P. 194–209.
- 54.Murthy D. Towards a sociological understanding of social media: Theorizing Twitter. Sociology. 2012. Vol. 46. № 6. P. 1059–1073.
- 55.Miranda S. M., Young A., Yetgin E. Are social media emancipatory or hegemonic? Societal effects of mass media digitization in the case of the SOPA discourse. MIS quarterly. 2016. Vol. 40. № 2. P. 303–329.
- 56.Masuma H. Mammadova, Sanan M. Ahmadov. Impact of social media on the integration of disabled people to modern society. Problems of information society. 2017. № 2, P. 47–55.

57. Lundmark L. W., Oh C., Verhaal J. C. A little Birdie told me: Social media, organizational legitimacy, and underpricing in initial public offerings. *Information Systems Frontiers*. 2017. Vol. 19. №. 6. P. 1407–1422.
58. Xu Y. C. et al. Retaining and attracting users in social networking services: An empirical investigation of cyber migration. *The Journal of Strategic Information Systems*. 2014. Vol. 23. № 3. P. 239–253.

Всього джерел: 58

Джерел за останні п'ять років - 17

Джерел зарубіжних авторів за останні п'ять років – 3

Джерел українських авторів за останні п'ять років – 14

ДОДАТКИ

Додаток А.

Тест на інтернет-залежність Кімберлі Янг (адаптація В.О. Лоскутова)

Інструкція: «Дайте відповідь, будь ласка, гранично чесно, на наступні питання. Оцініть свої відповіді на кожне з питань за наступною шкалою: ніколи або дуже рідко, іноді, регулярно, часто, завжди.

Дайте відповідь, будь ласка, гранично чесно на наступні питання:

1. Чи часто Ви помічаєте, що проводите «онлайн» більше часу, ніж мали намір?
2. Чи часто Ви зневажаєте домашніми справами, щоб провести більше часу в мережі?
3. Чи часто Ви віддаєте перевагу перебування в мережі інтимному спілкуванню з партнером?
4. Чи часто Ви заводите знайомства з користувачами Інтернет, перебуваючи «онлайн»?
5. Чи часто навколишні цікавляться кількістю часу, проведеним Вами в мережі?
6. Чи часто страждають Ваші успіхи в навчанні або роботі, так як Ви занадто багато часу проводите в мережі?
7. Чи часто ви перевіряєте електронну пошту, раніше, ніж зробите щось інше, більш необхідне?
8. Чи часто страждає Ваша продуктивність праці через захоплення Інтернетом?
9. Чи часто Ви займаєте оборонну позицію і щось приховують, коли Вас запитують, чим ви займаєтеся в мережі?
10. Чи часто Ви блокуєте турботливі думки в вашому реальному житті, втішними думками про Інтернет?
11. Чи часто Ви уявляєте себе, як знову опинитися в Інтернеті?
12. Чи часто Ви відчуваєте, що життя без Інтернету нудна, порожня і безрадісна?

13. Чи часто Ви ругаетесь, кричите або іншим чином висловлюєте свою досаду, коли хтось намагається відвернути Вас від перебування в мережі?
14. Чи часто Ви зневажаєте сном, засиджуючись в Інтернеті допізна?
15. Чи часто Ви передчуваєте, чим займетеся в Інтернеті, перебуваючи оффлайн, або фантазируєте про перебування «онлайн»?
16. Чи часто Ви говорите собі «ще хвилинку» перебуваючи «онлайн»?
17. Чи часто терпите поразку в спробах скоротити час, що проводиться в мережі?
18. Чи часто Ви намагаєтесь приховати кількість часу, що проводиться Вами в мережі?
19. Чи часто Ви вибираєте провести час в Інтернеті, замість того, щоб вибратися куди-небудь з друзями?
20. Чи часто Ви відчуваєте депресію, пригніченість або нервозність, будучи не в мережі і відзначаєте, що цей стан проходить, як тільки Ви опиняєтесь «онлайн»?
21. Чи відчуваєте Ви ейфорію, пожвавлення, збудження, перебуваючи за комп'ютером?
22. Чи потрібно Вам все більше часу за комп'ютером, щоб отримати ті ж відчуття?
23. Чи відчуваєте ви порожнечу, депресію, роздратування, не за комп'ютером?
24. Чи траплялося Вам нехтувати важливими справами, коли Ви були зайняті за комп'ютером, але не роботою?
25. Чи проводите Ви в мережі більше 3-х годин на день?
26. Якщо Ви в основному використовуєте комп'ютер для роботи, спілкуєтесь в робочий час у чатах або заходите на сайти, не пов'язані з роботою, понад 2 рази на день?
27. Чи качаєте файли з сайтів з порнографічним змістом?

28. Чи вважаєте Ви, що з людиною легше спілкуватися онлайн, ніж особисто?
29. Чи казали Вам друзі або члени сім'ї, що Ви надто багато часу проводите онлайн?
30. Чи заважає Вашій діловій активності кількість часу, що проводиться в мережі?
31. Чи траплялося таке, що Ваші спроби обмежити час, проведений у мережі, були безуспішними?
32. Чи буває так, що ваші пальці втомлюються від роботи на клавіатурі або від клацання кнопкою миші?
33. Чи траплялося Вам брехати на питання про кількість часу, що проводиться в мережі?
34. Чи був у Вас хоч раз «синдром карпального каналу» (оніміння та біль у кисті руки)?
35. Чи бувають у Вас болі в спині частіше одного разу на тиждень?
36. Чи буває у Вас відчуття сухості у власних очах?
37. Чи збільшується час, який Ви проводите в мережі?
38. Чи траплялося Вам знехтувати їжею або їсти прямо за комп'ютером, щоб залишитися в мережі?
39. Чи траплялося Вам знехтувати особистою гігієною, наприклад, голінням, зачісуванням тощо, щоб провести цей час за комп'ютером?
40. Чи виникли у Вас порушення сну та/або змінився режим сну з того часу, як Ви почали використовувати комп'ютер щодня?

Відповіді оцінюються таким чином:

Ніколи або вкрай рідко - 1 бал

Іноді - 2 бали

Регулярно - 3 бали

Часто - 4 бали

Завжди - 5 балів

За результатами:

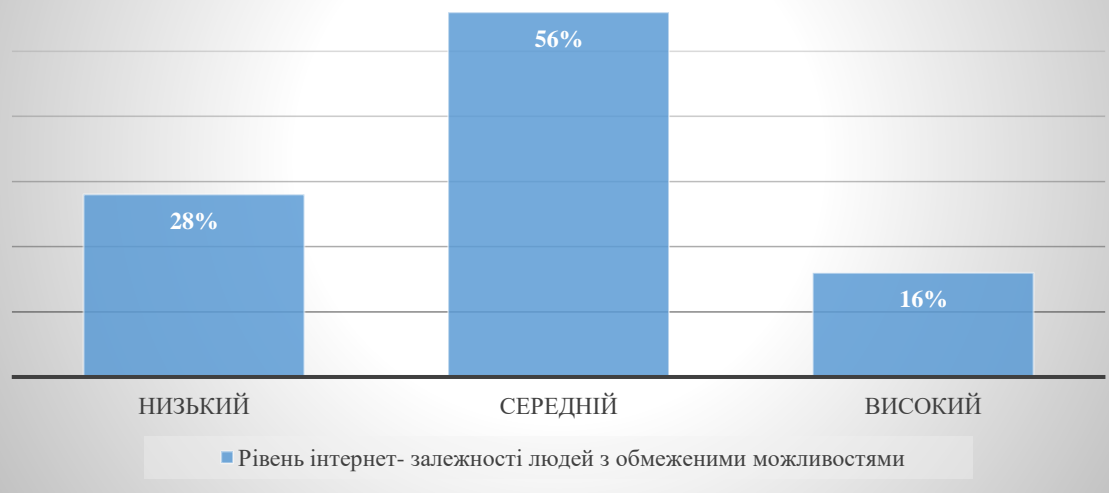
- 20-49 балів - Ви навчальний користувач Інтернету. Можете подорожувати мережею скільки завгодно довго, т.к. вмієте контролювати себе.
- 50-79 балів – у Вас є деякі проблеми, пов'язані з надмірним захопленням Інтернетом. Якщо Ви не звернете на них увагу зараз – надалі вони можуть заповнити все Ваше життя.
- 80-100 балів – використання Інтернету спричиняє значні проблеми у Вашому житті. Потрібна допомога фахівця.

Додаток Б.

Таблиця опитування результатів за методикою Кімберлі Янг

№	низький	середній	високий
1			100
2	40		
3	47		
4	35		
5		56	
6		58	
7		60	
8		77	
9		70	
10			100
11		64	
12	46		
13	43		
14	38		
15		60	
16		66	
17		51	
18		54	
19		63	
20		77	
21	49		
22		75	
23			90
24		63	
25			80
%	28%	56%	16%

Рівень інтернет- залежності людей з обмеженими можливостями

Методика «Незакінчені речення» (А.Є. Жічкіна, О.А. Щепіліной)

Мета: виявлення суб'єктивного ставлення опитуваних до Інтернету.

Інструкція: Нижче наводиться 33 незакінчені речення. Будь ласка, прочитайте кожне речення і сформулюйте його закінчення. Не потрібно довго думати над кожною фразою, записуйте першу прийшла Вам на думку. Довжина і будова фрази не мають значення. Намагайтеся виконувати завдання швидко. Якщо не можете закінчити якусь пропозицію відразу, читайте далі, а потім поверніться до нього.

Текст методики.

1. Три слова, що позначають для мене «Інтернет»: ..
2. Коли я перебуваю в мережі, я ...
3. Більшість сайтів в Інтернеті ...
4. Мені здається, що час в мережі.....
5. Інтернет допомагає мені ...
6. Більшість людей в Інтернеті ...
7. Після виходу з мережі, я відчуваю ...
8. В Інтернеті мене приваблює, перш за все ...
9. Найбільше часу в мережі у мене йде на ...
10. Інші люди в Інтернеті здаються мені ...
11. Коли я перебуваю в мережі, мені буває складно ...
12. Інформація в Інтернеті ...
13. В Інтернеті мене часто дратує ...
14. Переходячи по посиланнях, я відчуваю ...
15. Коли я перебуваю в мережі, мій настрій ...
16. Інтернет заважає мені ...
17. Я відвідую сайти в Інтернеті, щоб ...
18. Інтернет може приносити користь, якщо ...
19. Я вважаю, що Інтернет потрібен для ...
20. Найбільшою помилкою, яку я робив в Інтернеті, було ...

21. Коли я належу до мережі, мені здається, що ...
22. Іноді я відчуваю, що Інтернет ...
23. Найкраще, що я зробив, перебуваючи в Інтернеті ...
24. Входячи в Інтернет, люди зазвичай хочуть ...
25. Я сприймаю простір мережі як ...
26. Я в Інтернеті і я в реальному житті ...
27. Коли я заходжу в Інтернет, я відчуваю себе ...
28. Я сприймаю своїх віртуальних співрозмовників як ...
29. Коли мені потрібно знайти інформацію по будь-якого питання, я ...
30. Перебування в Інтернеті для мене - це ...
31. Інтернет може бути марним або навіть шкідливим, якщо ..
32. В Інтернеті я ...
33. Моє життя без Інтернету стало б ..

Ключі до шкал методики «Незакінчені речення»:

Аналіз результатів проводиться за такими шкалами:

Шкала «Сприйняття Інтернету в цілому»: № 1, 4

Шкала «Сприйняття часу»: № 7, 9, 11, 14, 15, 19, 21, 22, 25

Шкала «Сприйняття простору»: № 30, 33

Шкала «Позитивні властивості Інтернету»: № 5, 8, 18, 23

Шкала «Негативні властивості Інтернету»: № 13, 16, 20, 31

Шкала «Люди в Інтернеті»: № 6, 10, 24, 28

Шкала «Інформація в Інтернеті»: № 3, 12, 17, 29

Шкала «Я в Інтернеті»: № 2, 26, 27, 32.

Анкетування «Роль соціальних мереж в житті людей»

Інструкція: Нижче представлено запитання. Уважно прочитайте і дайте відповідь на кожне запитання.

1. Скільки часу ви проводите в соціальних мережах?

- 2-3 години
- понад 5 годин
- більше 10 годин

2. Скільки разів на день ви відвідуєте свою сторінку в соціальних мережах?

- 1-2 разів
- 5-6 разів
- 8-9 разів
- майже весь день проводю в соціальних мережах

3. Для чого ви використовуєте соціальні мережі? (виберіть кілька варіантів відповідей)

- для пошуку інформації
- для спілкування з друзями
- для перегляду фільмів
- для навчання
- для пошуку нових знайомств
- не використовую
- для спостереження за життям інших людей
- для того щоб чимось ділитися для інших людей
- зайняти вільний час
- грати ігри

4. Яку соціальну мережу використовуєте частіше?

- TikTok
- Facebook

- Instagram
- Telegram
- YouTube

5. Щоб ви робили, якби закрили соціальні мережі?

- не замислювався (-лася)
- засмутився (-лася)
- це частина мого життя
- не звернув би уваги

6. Де вам комфортніше спілкуватися?

- в реальному житті
- в соціальних мережах

7. Де вам краще знайти друзів?

- в реальному житті
- в соціальних мережах

8. Чи змогли б ви видалити свої соціальні мережі?

- так
- ні, там все моє життя
- важко відповісти

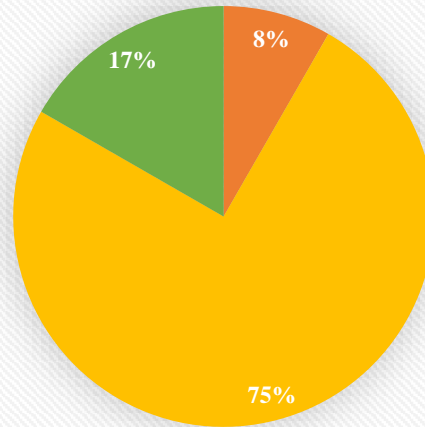
9. Чи заважають соціальні мережі виконувати домашні справи (навчатися)?

- завжди
- дуже часто
- рідко
- ніколи

Додаток Д.

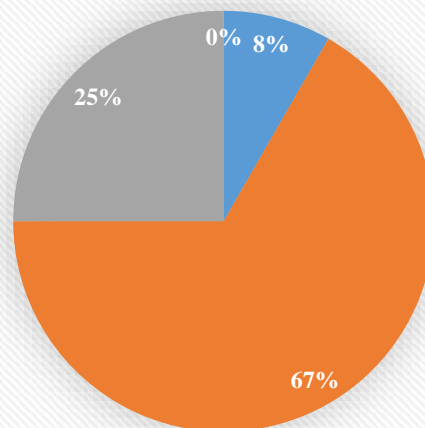
Результати анкетування «Роль соціальних мереж в житті людей»

Скільки часу ви проводите в соціальних мережах?

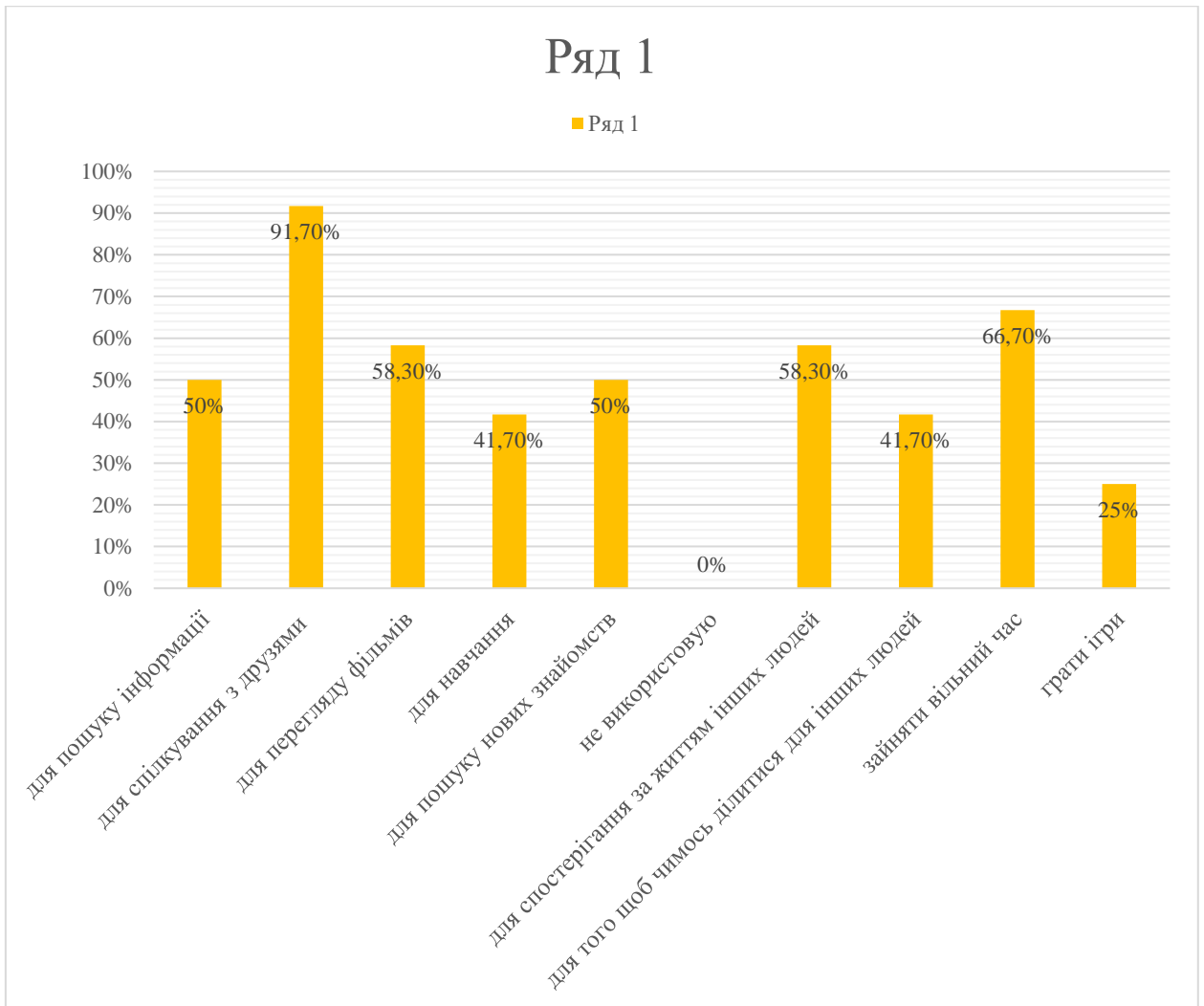

■ 2-3 години ■ понад 5 годин ■ більше 10 годин

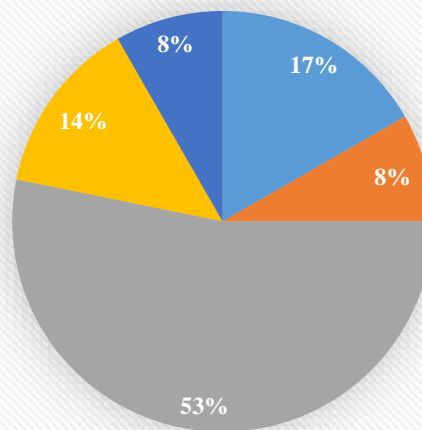
Скільки разів на день ви відвідуєте свою сторінку в соціальних мережах?

■ 1-2 разів ■ 5-6 разів ■ 8-9 разів ■ майже весь день проводю в соціальних мережах

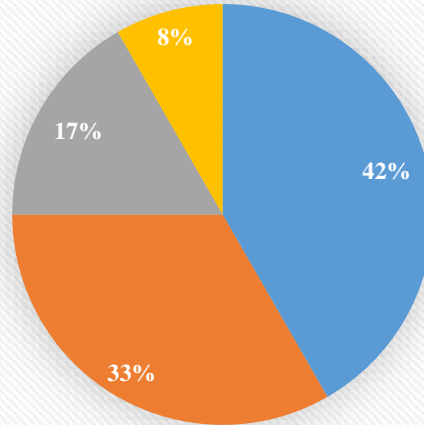

Яку соціальну мережу ви використовуєте частіше?

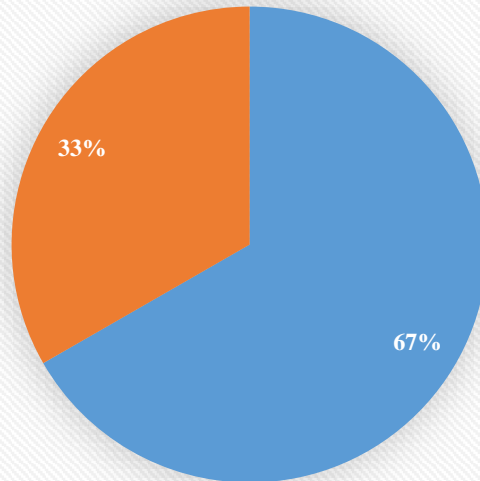
■ TikTok ■ Facebook ■ Instagram ■ Telegram ■ YouTube

Щоб ви робили, якби закрили соціальні мережі?

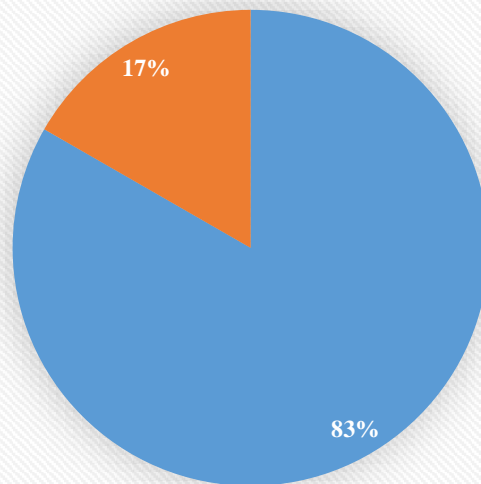
■ не замислювався(-лася) ■ засмутився(-лася) ■ це частина мого життя ■ не звернув би уваги

Де вам комфортніше спілкуватися?

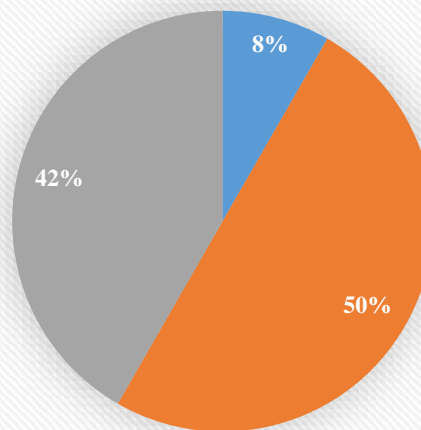
■ в реальному житті ■ в соціальних мережах

Де вам краще знайти друзів?

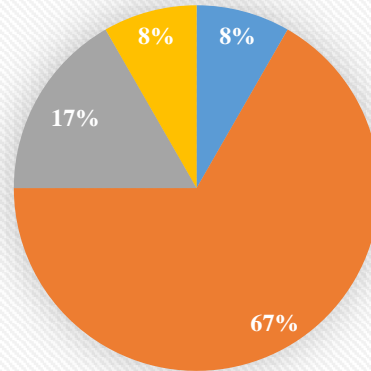
■ в реальному житті ■ в соціальних мережах

Чи змогли б ви видалити свої соціальні мережі?

■ так ■ ні, це все моє життя ■ важко відповісти

Чи заважають соціальні мережі виконувати домашні справи (навчатися)?

■ завжди ■ дуже часто ■ рідко ■ ніколи